76879. МОСКВА
УЛ. ФРУНЗЕ 10 ИНСТИТУТ
СОВ. СТРОИТЕЛЬСТА И ПРАВА
ДЛЯ АГГАРН. ИНСТИТУТА
1. 1.12.36 ЗВЯЗ.

Пролетары ўсіх краін, злучайцеся!

Комуністычная партыя (большэвікоў) Беларусі

ЗВЯЗДА

Орган ЦК і МК КП(б)Б, ЦВК і СНК БССР

№ 274 (5648) | 30 лістапада 1936 г., панядзелак | ЦАНА 10 КАП.

19 год стаіць СССР як маяк, заражаючы духам вызвалення рабочы клас усяго свету

(З даклада таварыша СТАЛІНА аб праекце Канстытуцыі Саюза ССР)

У СОВЕЦКАГА НАРОДУ ЁСЦЬ ШТО АБАРАНЯЦЬ

Веліка, багата і магутна краіна социялізма. Сталінскія пяцігодкі зрабілі яе неперамажнай крэпасцю. Як гранітны ўцёс стаіць яна сярод бушуючых хваль, патрасенняў і катастроф капіталістычнага свету.

У бязлітаснай барацьбе з капіталістамі памешчыкамі і кулакамі, у барацьбе з подлымі трацкістамі і зіноўеўцамі, якія дакаціліся да гнуснай ролі фашысцкіх наёмных забойцаў, у барацьбе з правымі ўхілістамі,—краіна Советаў пад кіраўніцтвам гераічнай партыі Леніна—Сталіна дабілася сусветна-гістарычных перамог. У СССР вастаржэстваваў соцыялізм.

У нашай краіне ніхто не працуе на паразітаў. У нас няма капіталістаў, памешчыкаў, кулакоў, — яны разгромлены; капіталістычная сістэма гаспадаркі ліквідавана. У нас няма прыватнай уласнасці на прылады і сродкі вытворчасці, у нас знішчана эксплаатацыя чалавека чалавекам. У нас, упершыню ў гісторыі чалавецтва, праца стала радаснай творчасцю. Упершыню ажыццёўлена сапраўдная чалавечая свабода.

Права на працу, на адпачынак, на асвету, права на забяспечаную старасць — гэтыя правы, абвешчаныя сталінскай Канстытуцыяй, сталі **рэальнымі правамі толькі ў краіне перамогшага соцыялізма.**

«У рэзультаце пройдзенага шляху барацьбы і лішэнняў, — сказаў таварыш Сталін у сваім гістарычным дакладзе на VIII Усесаюзным З'ездзе Советаў,—прыемна і радасна мець сваю Канстытуцыю, якая трактуе аб пладах нашых перамог. Прыемна і радасна ведаць, за што біліся нашы людзі і як яны дабіліся сусветна-гістарычнай перамогі. Прыемна і радасна ведаць, што кроў, багата пралітая нашымі людзьмі, не прайшла дарэмна, што яна дала свае рэзультаты. **(Працяжныя апладысменты).** Гэта ўзбройвае духоўна наш рабочы клас, наша сялянства, нашу працоўную інтэлігенцыю. Гэта рухае наперад і ўзнімае пачуццё законнай гордасці. Гэта ўмацоўвае веру ў свае сілы і мабілізуе на новую барацьбу для заваявання новых перамог комунізма».

І тысячы разоў праў быў капітан Казакоў, які вітаў З'езд ад імя слаўнай Чырвонай Арміі, калі ён заявіў:

— У совецкага народу ёсць што абараняць, ёсць каму абараняць, ёсць чым абараняць.

Так, совецкаму народу ёсць што абараняць. Сваю цудоўную квітнеючую радзіму, свае фабрыкі і заводы, кожную пядзь сваёй свяшчэннай, абагронай крывёю лепшых сыноў народу зямлі, свае школы і універсітэты, тэатры і кіно, свае правы, запісаныя ў сталінскую Канстытуцыю, сваё радаснае і шчаслівае жыццё, сваю дружную шматнацыянальную дзяржаву, сталінскую Канстытуцыю — гераічна будзе абараняць увесь 170-мільённы народ неасяжнага Совецкага Саюза.

Перамогі соцыялізма выклікаюць шалёную нянавісць і злобу ў лагеры фашызма. Як ніколі напружана міжнароднае становішча. Падпальшчыкі вайны праяўляюць ліхаманкавую актыўнасць. На палях Іспаніі і Кітая льецца ракой кроў працоўных. Фашызм — гэтая найбольш крыважэрная форма панавання буржуазіі — рыхтуе плацдарм для нападу на Совецкі Саюз. Германія, Японія, Італія адчуваючы сваё бяссілле ў паасобку нападаць на краіну соцыялізма, адчуваючы ненадзейнасць свайго тылу, сколачваюць блок для сумеснага нападу на Совецкі Саюз. «Гэтым панам СССР даўно ўжо намазоліў вочы». (Сталін). Яны жадалі-б закрыць Совецкі Саюз, як гэта марыў зрабіць шчадрынскі чыноўнік у адносінах да Амерыкі. Але «сіе не ад іх залежыць». У нас ёсць каму і чым абараняць нашу радзіму.

Чырвоная Армія, кіруемая бліжэйшым саратнікам Вялікага Сталіна, першым маршалам Совецкага Саюза Кліментам Ефрэмавічам Варашылавым, магутна як ніколі. Яна стала несакрушальнай сілай. Яе магутнасць у тым, што яна — армія народу; армія, любімая ўсімі працоўнымі; армія роўная ўсяму народу, які гатоў да апошняй кроплі крыві абараняць сваю радзіму. Яна будзе біць ворага ў любых умовах: на сушы, у паветры, на вадзе і пад вадою, днём і ўначы, летам і зімой. Яна будзе біць ворага на яго-ж тэрыторыі, і так біць, што ён не здолее апамятацца.

У нас ёсць чым абараняць сваю радзіму. Наша армія аснашчона першакласнай тэхнікай. Гэта багатая тэхніка знаходзіцца ў надзейных руках байцоў і камандзіраў — сталінскіх пітомцаў, верных сыноў сваёй радзімы. Няхай запомняць падпальшчыкі вайны словы капітана Казакова, які выказаў мысль усёй арміі, усяго народу:

«Узброеная абарона нашай радзімы магутна і моцна на страх ворагаў.

Сталінскую Канстытуцыю мы будзем абараняць тысячамі баявых самалётаў, тысячамі танкаў і магутнай артылерыяй.

Сталінскую Канстытуцыю мы будзем абараняць добра абучанай і ўзброенай пяхотай і ліхой конніцай.

Сталінскую Канстытуцыю мы будзем абараняць лінкорамі, крэйсерамі, міна носцамі і падводнымі лодкамі».

Усёй сваёй несакрушальнай магутнасцю краіна будзе абараняць свае межы, і гора таму, хто ўздумае парушыць нашу мірную працу.

Совецкі Саюз цвёрда і няўхільна праводзіць паслядоўную палітыку міру. «Ні адной пядзі чужой зямлі не хочам. Але і сваёй зямлі, ні аднаго вяршка сваёй зямлі не аддадзім нікому». Гэтыя сталінскія словы помніць і адабрае ўвесь совецкі народ. І калі прабʼе грозны час вайны, увесь 170-мільённы народ пад баявым сцягам гераічнай партыі Леніна — Сталіна, пад сцягам, які прынёс перамогу на франтах грамадзянскай вайны, пад сцягам перамогшага соцыялізма з імем Сталіна на вуснах рынецца ў бой. Гэта будзе апошні і рашучы бой двух светаў, бой паміж комунізмам і фашызмам, бой, які завершыцца поўнай перамогай комунізма.

Няхай жыве непераможны сцяг партыі Леніна — Сталіна!

НАДЗВЫЧАЙНЫ VIII УСЕСАЮЗНЫ З'ЕЗД СОВЕТАЎ

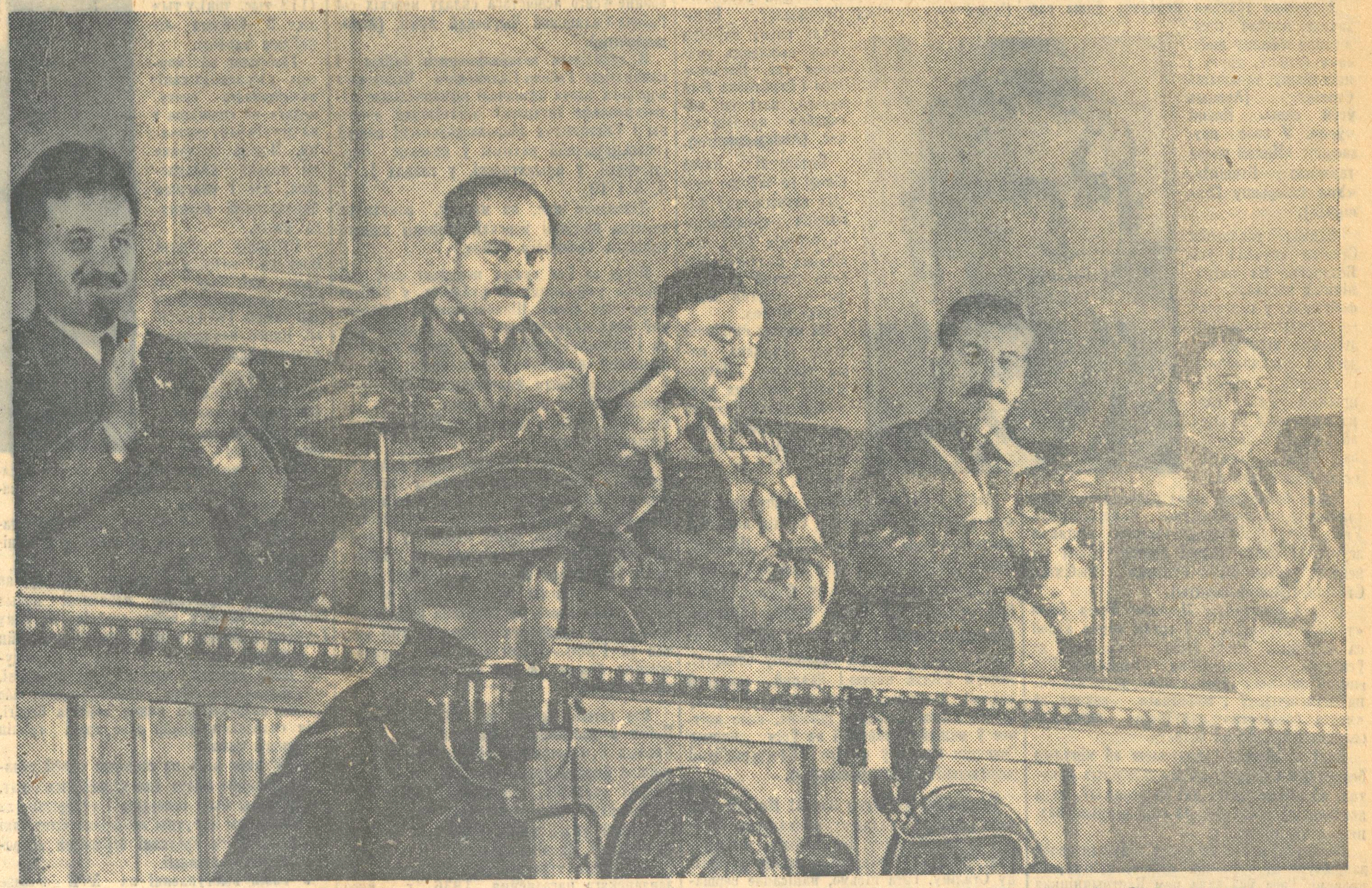

НАДЗВЫЧАЙНЫ VIII УСЕСАЮЗНЫ З'ЕЗД СОВЕТАЎ. На здымку: старшыня калгаса «Данскі скакун» (Азова-Чорнаморскага края) т. Храмушын вітае З'езд ад казацтва.

Фото Еўзерыхіна (СФ).

ДЗЕННІК З'ЕЗДА

Ранішняе пасяджэнне 29 лістапада

Ранішняе пасяджэнне З'езда адкрывае тав. Рахімбаеў, які прадастаўляе слова старшыні Калінінскага аблвыканкома тав. **Іванову.**

— Ад імя трох з паловай мільёнаў працоўных Калінінскай вобласці, — пачынае тав. Іваноў сваю прамову,—Надзвычайны абласны з'езд советаў даручыў сваёй дэлегацыі сказаць з трыбуны Усесаюзнага З'езда Советаў: — Дзякуй Вам, дарагі таварыш Сталін, за вялікую Канстытуцыю нашай радзімы, за шчаслівае жыццё!

Пад апладысменты тав. Іваноў паведамляе аб датэрміновым выкананні вобласцю плана здачы ільновалакна дзяржаве, аб значных поспехах прамысловых прадпрыемстваў.

Старшыня Соўнаркома Бурат-Мангольскай АССР тав. **Доржыеў** прысвячае сваю прамову росквіту калгаснага ладу, росту прамысловасці і ўздыму культурна-бытавога будаўніцтва.

Японскія імперыялісты, — таворыць тав. Доржыеў, — адкрыта мараць аб захваце Забайкалля і Бурат-Манголіі. Яны забываюць, што няма больш старой, забітай Бурат-Манголіі. Бурат-мангольскі народ, калі патрэбуецца, як адзін чалавек стане разам з усімі народамі Совецкага Саюза на абарону сваёй чароўнай соцыялістычнай радзімы.

Горача сустракае зала паяўленне на трыбуне сакратара Цэнтральнага і Ленінградскага камітэтаў ВКП(б) тав. А. А. **Жданава.** Увесь З'езд устае. Доўга не змаўкаюць шумная авацыя, воклічы «ура» і прывітанні.

З выключнай увагай слухае З'езд яркую, страсную прамову слаўнага кіраўніка ленінградскіх большэвікоў, прысвечаную грандыёзным перамогам соцыялізма, атрыманым працоўнымі Совецкага Саюза пад кіраўніцтвам партыі Леніна—Сталіна.

З'езд бурна вітае заяву тав. Жданава аб гатоўнасці працоўных Ленінградскай вобласці даць сакрушальны адпор усім ворагам, якія ўздумаюць пасягнуць на заваёвы соцыялізма, на нашу соцыялістычную радзіму.

— Я думаю, што наша пакаленне дажыве да таго шчаслівага дня, калі таварыш Сталін будзе падводзіць вынікі пераможнай пабудовы вышэйшай фазы соцыялізма — комуністычнага грамадства! — ускліквае пад гром авацый тав. Жданаў.

— Няма такіх сіл, якія маглі-б патушыць светач комунізма, запалены ў сэрцах мільёнаў геніем Леніна і Сталіна! — заканчвае тав. Жданаў сваю бліскучую прамову, якая цягнулася каля гадзіны.

З'езд стоячы праважае тав. Жданава. Доўгія мінуты грыміць поўная захаплення авацыя, нясуцца воклічы «ура» і прывітанні ў гонар любімага правадыра народаў таварыша Сталіна, у гонар кіраўніцтва партыі і ўрада.

Намеснік начальніка ваенна-паветраных сіл РСЧА камкор тав. **Хрыпін,** выступаючы на З'ездзе, даў яркую карціну падрыхтоўкі імперыялістамі новай бойні, гіганцкага росту ўзбраенняў у імперыялістычных краінах.

— Але нам не страшны ўзбраенні капіталістычных краін, — са спакойнай упэўненасцю сказаў тав. Хрыпін. — Наша краіна стварыла магутны паветраны флот, яна выкавала кадры храбрых, бясстрашных, бязмежна адданых соцыялістычнай радзіме, гордых сокалаў — чырвоных лётчыкаў. Гэта — сіла, супроць якой не ўстаяць ніякай капіталістычнай фашысцкай краіне. І гора ворагу, — заяўляе пад апладысменты ўсёй залы тав. Хрыпін, — калі наша краіна будзе вымушана пусціць у ход усе свае сродкі і прылады абароны.

Гарачымі, поўнымі захаплення, авацыямі З'езд вітаў магутную, родную Чырвоную Армію і яе правадыра, першага маршала Совецкага Саюза тав. Варашылава.

Добра і проста сказаў аб новай сталінскай Канстытуцыі вядомы ўсёй краіне машыніст дэпо Тулы, ордэнаносец тав. **Огнёў.**

— Усе мы, працоўныя, горды сталінскай Канстытуцыяй; у ёй ёсць доля заваяванняў і перамог кожнага з нас. Мая доля ў ёй — гэта мая стаханаўская работа на паравозе. Будзьце ўпэўнены, што стаханаўцы-крываносаўцы, уся наша армія чыгуначнікаў не падвядзе і адкажа на зацвярджэнне сталінскай Канстытуцыі новымі перамогамі.

Аб шчасці свабоднай творчай працы ў совецкай краіне гаварыў дэлегат З'езда інжынер тав. **Страментаў,** адзін з актыўных удзельнікаў выканання сталінскага плана рэканструкцыі Масквы.

У канцы ранішняга пасяджэння З'езд вітала шматлікая дэлегацыя Украінскай рэспублікі, сустрэтая бурнымі, доўгімі апладысментамі.

З яркай, страснай прамовай выступіў ад імя шахцёраў, металургаў, машынабудаўнікоў, чыгуначнікаў і ўсіх працоўных Данбаса адзін з ініцыятараў стаханаўскага руху ордэнаносец тав. **К. Петроў.** Сваю прамову ён закончыў громкім шахцёрскім «ура» у гонар бацькі, друга, правадыра і настаўніка любімага Сталіна.

Ад працоўных Днепрапетроўшчыны З'езд вітаў ордэнаносец старшыня калгаса імя Кірава тав. **Хіжняк.**

Украінскі пісьменнік тав. **Мікітэнка** ў сваім выступленні гаварыў аб росквіце украінскага народу, яго культуры, аб любві і адданасці народа комуністычнай партыі і геніяльнаму правадыру народаў таварышу Сталіну. Тав. Мікітэнка ўручыў прэзідыуму З'езда для перадачы таварышу Сталіну і таварышу Молатаву два альбомы, якія адлюстроўваюць рост цудоўнай сталіцы Украіны — Кіева.

ТЭЛЕГРАМА МІЖНАРОДНАГА КАМІТЭТА ТАВАРЫСТВА ПРЫЯЦЕЛЯЎ СОВЕЦКАГА САЮЗА НАДЗВЫЧАЙНАМУ VIII УСЕСАЮЗНАМУ З'ЕЗДУ СОВЕТАЎ

ЛОНДАН, (сталіца Англіі), 26 лістапада. (БЕЛТА). Міжнародны камітэт таварыства прыяцеляў Совецкага Саюза паслаў Надзвычайнаму VIII Усесаюзнаму З'езду Советаў на імя тав. Калініна тэлеграму, падпісаную наступнымі асобамі: Норман Энджэл (Англія), Альварэс дэль Вайо (Іспанія), Андрэ Жыд (Францыя), Леон Фейхтвангер (Германія) і Врбенскі (Чэхаславакія). У тэлеграме гаворыцца:

«Міжнародны камітэт таварыства прыяцеляў Совецкага Саюза пасылае самае гарачае прывітанне VIII Усесаюзнаму З'езду Советаў. **Усе людзі, якія вераць у мір і прагрэс, выразна ўсведамляюць гістарычнае значэнне гэтай вялікай падзеі ў гісторыі СССР.** Прыняцце совецкай Канстытуцыі пасля небывалага дэмакратычнага абмеркавання з'яўляецца падзеяй, якая ўзбуджае вялікія надзеі і натхняе сэрцы ўсіх прыхільнікаў дэмакратыі, чалавечай свабоды, усіх абаронцаў праў народаў. Гэта падзея надзвычай умацуе ўзы дружбы паміж народамі Совецкага Саюза і народамі іншых краін. **У барацьбе ў абарону міру і дэмакратыі Совецкі Саюз ужо апраўдаў надзеі ўсяго свету.** Самае сардэчнае прывітанне ад імя мільёнаў прыяцеляў Совецкага Саюза ва ўсім свеце».

ПРЫВІТАННЕ ЛАРГО КАБАЛЬЕРО ЖАНЧЫНАМ МЕНСКА

У канцы кастрычніка г.г. працоўныя жанчыны Менска сабраліся на агульнагарадскі мітынг для таго, каб выказаць сваё пачуццё інтэрнацыянальнай салідарнасці гераічнаму народу Іспаніі, які змагаецца супроць фашысцкіх варвараў, і аказаць матэрыяльную дапамогу жанчынам і дзецям іспанскага народу.

Старшынёй схода была старая работніца менскай швэйнай фабрыкі імя Крупскай тав. Гарагляд.

Сход паслаў тады прывітальную тэлеграму гераічнаму іспанскаму народу ў асобе старшыні совета міністраў Іспанскай рэспублікі Ларго Кабальеро і дэпутата парламента Даларэс Ібаруры.

28 лістапада з Валенсіі атрымана на імя старшыні схода жанчын наступная тэлеграма:

«Шлю вам шчырую падзяку за цёплае прывітанне іспанскаму народу, якое натхняе яго на далейшую барацьбу з фашызмам да поўнай перамогі. Брацкае прывітанне!»

**Старшыня совета міністраў і ваенны міністр
ЛАРГО КАБАЛЬЕРО.**

Аб невыкананні пастановы СНК СССР і ЦК ВКП(б) ад 7 верасня 1936 г. аб загатоўках ільну і пянькі па Дубровенскаму і Багушэўскаму раёнах

Пастанова ўпаўнаважанага Камісіі Совецкага Кантроля пры СНК СССР па Беларускай ССР ад 23 лістапада 1936 г.

Праверкай устаноўлена, што старшыня Дубровенскага РВК т. Асінскі, старшыня Багушэўскага РВК т. Еўдасеў безадказна аднесліся да выканання дырэктыў партыі і ўрада аб загатоўках ільну і пянькі.

План загатовак зрываецца: загатоўлена на 20 лістапада г.г. па Дубровенскаму раёну ільну толькі 46 проц. і пянькі—3 проц. плана: па Багушэўскаму раёну — ільну 53 проц. і пянькі 6 проц. замест неабходных на гэта число па плану: ільну 83 проц. і пянькі 52 проц. Не быў устаноўлен паўсядзенны апаратыўны кантроль за кожным у асобку калгасам і аднаасобнай гаспадаркай у справе пярвічнай апрацоўкі і здачы ільну і пянькі дзяржаве, ільнотрапальныя машыны Сяргеева і Антонава поўнасцю не скарыстоўваюцца і прастойваюць. Адсутнічае барацьба са стратамі, у радзе калгасаў дапушчана псаванне часткі ільну і канапель (калгас «Большэвік», Дубровенскага раёна, калгас «Ленінскі шлях», Багушэўскага раёна).

Дырэктар Дубровенскай МТС т. Радзівіновіч бяздзейнічае ў справе арганізацыі машыннай апрацоўкі ільну, не падрыхтаваў машыністаў ільнотрапалак. Машыны Сяргеева прастойваюць і апрацоўваюць у дзень толькі 1,5 — 2 цэнтнеры ільновалакна замест нормы 10 цэнтнераў.

1. Старшыні Дубровенскага РВК т. Асінскаму, старшыні Багушэўскага РВК т. Еўдасеву за незабеспячэнне выканання плана загатовак ільну і пянькі, адсутнасць аператыўнага кантролю ў справе пярвічнай апрацоўкі і неправядзенне барацьбы са стратамі ільну і пянькі — абвясціць вымову.

Прапанаваць тт. Асінскаму і Еўдасеву забяспечыць выкананне плана ільнопенькозагатовак і аб прынятых мерах паведаміць к 5 снежня г. г.

2. Дырэктару Дубровенскай МТС т. Радзівіновічу за бяздзейнасць у справе машыннай апрацоўкі ільну, дапушчэнне прастояў ільномашын Сяргеева — абвясціць суровую вымову.

3. Адзначыць, што Наркамзем БССР (начальнік ільнокіраўніцтва т. Савастоў) не ўстанавіў паўсядзеннага аператыўнага кантролю за пярвічнай апрацоўкай ільну і пянькі ў галоўнейшых ільнаводчых Дубровенскім і Багушэўскім раёнах.

Звярнуць увагу Наркамзема БССР тав. Бенека на зусім нецярпімыя адносіны начальнікаў ільнаводчага кіраўніцтва да справы арганізацыі скарыстання і поўнай нагрузкі ільнотрапальных машын Антонава і Сяргеева.

Прапанаваць т. Бенеку знішчыць выяўленыя недахопы і прыняць меры, якія-б забяспечылі своечасовую апрацоўку і здачу ільну і пянькі дзяржаве і аб прынятых мерах паведаміць к 5 снежня г. г.

**Упаўнаважаны КСК пры СНК СССР па Беларускай ССР
А. ЦІХОН.**

ЦК ВКП(б) з жалем паведамляе аб смерці старога большэвіка, члена ВКП(б) з яе заснавання тав. ЛЕНГНІКА ФРЫДРЫХА ВІЛЬГЕЛЬМАВІЧА, паследваўшай 29 лістапада 1936 года.

ВОДГУКІ ЗАМЕЖНАГА ДРУКУ НА ДАКЛАД таварыша СТАЛІНА

ІСПАНІЯ

ВАЛЕНСІЯ, 28 лістапада. (БЕЛТА). Іспанскія газеты даюць падрабязныя апісанні адкрыцця Надзвычайнага VIII Усесаюзнага З'езда Советаў. Некаторыя газеты, як напрыклад, выходзячыя ў Валенсіі лева-рэспубліканская «Эль пуэбло» і анархасіндыкалісцкая «Фрагуа сосіал» змяшчаюць вялікія вытрымкі з даклада таварыша Сталіна. Газета «Эль пуэбло» дае наступны загаловак да гэтых вытрымак: «У выдатным дакладзе Сталін, бацька працоўных усяго свету, расказаў аб вялікіх дасягненнях Совецкага Саюза».

Газета «Кларыдад», орган левага крыла соцыялістычнай партыі, прысвячае рэдакцыйны артыкул сталінскай Канстытуцыі, якая, як падкрэслівае газета, з'яўляецца выражэннем перамогшага соцыялізма. У другім рэдакцыйным артыкуле на гэту-ж тэму газета «Кларыдад» піша: «Міжнароднае значэнне сталінскай Канстытуцыі заключаецца не толькі ў тым, што ў ёй запісаны рэалізаваныя ўжо народамі Совецкага Саюза перамогі, але і ў тым, што сам гэты факт ператварае яе ў канкрэтную праграму дзеянняў для працоўных усяго свету. Народы Совецкага Саюза абараняюць мір, свабоду і дабрабыт усіх працоўных».

БЕЛЬГІЯ

БРУСЕЛЬ, 28 лістапада. (БЕЛТА). Амаль увесь бельгійскі друк змяшчае паведамленні аб Надзвычайным VIII З'ездзе Советаў і аб дакладзе таварыша Сталіна. Каталіцкая газета «Вент'ем с'екль» прысвячае дакладу таварыша Сталіна цэлую калонку. Рад газет апісвае энтузіязм, з якім увесь З'езд Советаў выслухаў даклад. Газета «Мідзі» асабліва падкрэслівае тое месца даклада таварыша Сталіна, дзе гаворыцца, што ўсё тое, што рэалізавана ў Совецкім Саюзе, можа быць ажыццёўлена таксама і ў іншых краінах.

ШВЕЦЫЯ

СТАКГОЛЬМ, 27 лістапада. (БЕЛТА). Усе шведскія газеты змяшчаюць сёння падрабязную справаздачу аб дакладзе таварыша Сталіна на Надзвычайным VIII Усесаюзным З'ездзе Советаў. Орган урадавай партыі «Соцыялдэмакратэн» змяшчае паведамленне на самым відным месцы пад загалоўкам: «У СССР няма больш пролетарыяў, капіталізм ліквідаваны. Вышэйшая стадыя — комунізм — далейшая мэта».

Ліберальная газета «Дагенс нюхетэр» у загалоўках падкрэслівае бліскучы адпор, даны таварышам Сталіным крытыкам з германскага афіцыёза, і заяву таварыша Сталіна, што праект новай Канстытуцыі пакідае ў сіле рэжым дыктатуры рабочага класа.

Загаловак кансерватыўнай газеты «Афтонбладэт» гаворыць: «Вялікі даклад Сталіна на З'ездзе Советаў. Капіталізм у Совецкім Саюзе ліквідаваны, створана магутная індустрыя, створана зусім новае сялянства і новая інтэлігенцыя».

НАДЗВЫЧАЙНЫ VIII УСЕСАЮЗНЫ З'ЕЗД СОВЕТАЎ

СПРЭЧКІ ПА ДАКЛАДУ тав. СТАЛІНА І. В. АБ ПРАЕКЦЕ КАНСТЫТУЦЫІ САЮЗА ССР

ПРАМОВА тав. КІСЯЛЁВАЙ

Работніца стаханаўка-ордэнаноска менскай швейнай фабрыкі „Кастрычнік"

Таварышы дэлегаты! Дазвольце перадаць ад беларускага народу гарачае прывітанне Надзвычайнаму VIII Усесаюзнаму З'езду Советаў, ад дэлегатаў якога выпаў вялікі гонар зацвердзіць сталінскую Канстытуцыю. (Апладысменты).

Дазвольце таксама перадаць наша сардэчнае, палкае прывітанне нашаму любімаму бацьку, другу і настаўніку таварышу Сталіну. (Авацыі ўсёй залы. Крыкі «ўра». У зале раздаюцца: «Няхай жыве таварыш Сталін!», «Ура таварышу Сталіну!»).

Даклад таварыша Сталіна слухала ўся Беларусь. На пагранічных заставах, на фабрыках, у калгасах, [illegible] мільёны людзей з [illegible] гарачай любоўю прымалі кожнае слова таварыша Сталіна аб вялікіх перамогах, запісаных у сталінскай Канстытуцыі.

Увесь беларускі народ аднагалосна прывітаў сталінскую Канстытуцыю. Увесь беларускі народ [illegible] згуртаваны вакол нашай партыі, вакол совецкай улады, вакол вялікага любімага Сталіна. (Апладысменты).

І гэта зразумела. Царская Расія была «турмой народаў». [illegible] Беларусь. Пад прыгнётам царскага імперыялізма, польскіх [illegible] беларускі селянін і яўрэйская беднота.

Калі азірнешся і падумаеш аб мінулым беларускага народу, аб яго жахлівых нягодах, аб дзікім гнёце, які ён перажыў, тады асабліва ярка бачыш, [illegible]

Беларускі народ не меў у мінулым свае дзяржаўнасці [illegible] Гэта ўсё далі нам Кастрычніцкая рэвалюцыя і совецкая ўлада. [illegible] Ленін і Сталін.

Беларусь, апрача саматужных майстэрань, не мела прамысловасці. [illegible] буйная сацыялістычная прамысловасць.

Беларускі народ не меў школ. [illegible]

[illegible]

рукой, воляй шасцімільённага беларускага народу. Мы адчуваем за сабой 170-мільённы народ нашай вялікай радзімы.

Мы заяўляем З'езду, што беларускі народ горача любіць Чырвоную Армію. Да нас часта прыязджае любімы друг беларускага народу, першы маршал Совецкага Саюза — таварыш Варашылаў. (Апладысменты).

Беларускі народ ніколі не забудзе [illegible]

Ленін і Сталін стварылі нашу беларускую рэспубліку. Таварыш Сталін [illegible] (Апладысменты). [illegible] Дзякуй Леніну і Сталіну [illegible] Орджанікідзе, Кагановічу, Ежову, [illegible] (Апладысменты). [illegible]

Таварышы дэлегаты З'езда! [illegible] беларускага народу таварышу Сталіну. [illegible] падпісалі 2 млн. чалавек.

Лепшыя людзі Беларусі [illegible] (Дастае з сундука мастацка аформленую велізарнага фармата кнігу — пісьмо беларускага народу [illegible]).

70 рабочых і калгаснікаў з вялікай любоўю [illegible] Лепшыя майстры Беларусі [illegible] зрабілі гэты сундук [illegible]

Ад імя беларускага народу мы падносім гэты падарунак таварышу Сталіну. (Пад бурныя апладысменты і авацыі ўсёй залы мастацкі сундук разам з кнігай-пісьмом беларуская дэлегацыя перадае ў прэзідыум).

Ад усяго сэрца мне хочацца яшчэ раз сказаць словамі з пісьма беларускага народу:

«Хай смутак вачэй тваіх добрых не росіць
Ці сонейка захад, ці сонейка ўсход...
Прымі прывітанне, якое прыносіць
Табе, правадыр, беларускі народ».

Няхай доўгія, доўгія гады жыве на радасць і шчасце ўсяго чалавецтва правадыр народаў, тварэц нашай Канстытуцыі, жыватворчая крыніца нашага жыцця — наш родны, любімы наш Сталін. (Бурныя апладысменты, авацыі, воклічы: «Няхай жыве родны Сталін!», «Гучнае «ўра» таварышу Сталіну!»).

[illegible] Кожны з працоўных Беларусі — баявы вартавы Совецкага Саюза на яго заходніх рубяжах. [illegible]

ПРАМОВА тав. В. М. ОРЛОВА

(Начальнік морскіх сіл РСЧА, флагман флота 1 ранга)

Таварышы, праект сталінскай Канстытуцыі, які абмяркоўваецца намі на Надзвычайным VIII Усесаюзным З'ездзе Советаў, абмяркоўваўся на ўсіх караблях, ва ўсіх батарэях і ва ўсіх берагавых часцях Рабоча-Сялянскага Чырвонага флота. Праект атрымаў поўнае і аднадушнае адабрэнне ўсяго асабістага складу морскіх сіл Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі. (Апладысменты).

З асаблівым задавальненнем байцы і камандзіры Рабоча-Сялянскага Чырвонага морскага флота адзначалі вычарпальнае адлюстраванне інтарэсаў арганізацыі абароны і ўзмацнення абараназдольнасці нашай социялістычнай радзімы ў праекце Канстытуцыі, у прыватнасці, у главах 1, 2, 3, 5 і 10.

Дазвольце мне, як мараку, закрануць коратка пытанні морскай абароны нашага вялікага Совецкага Саюза.

Пэрш за ўсё скажу некалькі слоў аб морскіх узбраеннях за рубяжом, у капіталістычным свеце. Шалёная гонка ўзбраенняў імперыялістычных краін агульнавядома і адлюстроўваецца як у росце ваенных бюджэтаў капіталістычных краін, так і ў беспярэпынным фактычным росце саміх узбраенняў па лініі ваенных флотаў, сухапутных армій і паветраных сіл імперыялістычных краін.

Характэрна, што ў радзе краін капіталістычнага свету морскія бюджэты абганяюць агульнаваенныя бюджэты, а рост морскіх флотаў абганяе, асабліва ў апошнія гады, рост іншых родаў войск у гэтых імперыялістычных дзяржавах. У выніку гонкі ўзбраенняў галоўныя «морскія дзяржавы» ў сучасны момант маюць ваенны флот, склад якога вызначаецца велізарнейшай лічбай сумарнага танажа ад 500 тыс. тон да 1.300—1.400 тыс. тон водазмяшчэння баявога флота для кожнай з гэтых дзяржаў.

Але гэтым справа не абмяжоўваецца. Побач з далейшым разгортваннем сухапутных і паветраных сіл адбываецца далейшае фарсіраванне будаўніцтва новых баявых караблёў, аснашчоных магутным узбраеннем, магутнай баявой тэхнікай. Асаблівай увагі заслугоўвае рост морскіх узбраенняў Японіі, Германіі, а таксама Італіі. Гэтыя тры краіны далучыліся да лонданскага пагаднення 1936 г., якое прадугледжвае некаторыя якасныя абмежаванні морскіх узбраенняў, фактычна-ж пакінулі за сабой поўную свабоду ў справе далейшага развіцця сваіх морскіх сіл.

Фашысцкая Германія, разарваўшы абмежаванні сваіх морскіх узбраенняў па Версальскаму дагавору, дабілася ў мінулым годзе ад Англіі па англа-германскаму морскаму пагадненню права давесці свой ваенны флот да 35 проц. ад агульнага танажа першага ў свеце англійскага ваеннага флота. Па падводных лодках Германія дабілася права пабудаваць 45 проц. ад танажа англійскага падводнага флота. Усё гэта дае ў выніку танаж флота ў 420—425 тыс., які Германія можа пабудаваць, грунтуючыся на сваім пагадненні з Англіяй. Такім чынам, можна чакаць, што Германія ў самыя бліжэйшыя гады будзе мець у складзе свайго флота не менш 9 лінейных караблёў — асноўнай магутнасці сучасных флотаў, 15 крэйсераў, з іх 5 цяжкіх, некалькі авіяносцаў, не менш 50 эскадронных мінаносцаў і 50 падводных лодак. Паводле афіцыйных вестак Лігі нацый ад 1 верасня бягучага года, у Германіі знаходзіцца ў будаўніцтве 37 баявых караблёў—114,5 тыс. тон.

Японія выконвае шырокую судабудаўнічую праграму, якая рэалізуецца яшчэ з 1931 г. і ўключае пабудову каля 100 баявых караблёў з агульным водазмяшчэннем звыш 160 тыс. тон У сучасны момант у Японіі, паводле вестак Лігі нацый, знаходзіцца ў будаўніцтве 31 карабль — 79,5 тысяч тон. Агульны танаж японскага баявога флота да 1 студзеня 1936 года дасягнуў 830 тыс. тон.

Ад Германіі і Японіі стараецца не адставаць і фашысцкая Італія, якая паводле тых-жа афіцыйных даных Лігі нацый, мае ў сучасны момант у будаўніцтве 35 баявых караблёў — (112 тыс. тон), у тым ліку 2 буйныя лінейныя караблі.

Гаворачы аб морскіх узбраеннях капіталістычнага свету, нельга не спыніцца і на другім баку пытання. Маюць значэнне не толькі колькасныя, але і якасныя паказальнікі ваеннага флота.

Сучасны морскі флот не падобен да таго, які быў у эпоху імперыялістычнай вайны 1914—18 гг. Цяпер павялічана дальнабойнасць артылерыі, узрасла насычанасць караблёў артылерыйскім і тарпедным узбраеннем, уведзены новыя сродкі хімічнага нападу, павялічаны скорасці караблёў, уведзена на ўзбраенне флотаў карабельная авіяцыя.

Такавы асобныя факты, якія характарызуюць рост морскіх узбраенняў у капіталістычных краінах.

Пэрад тварам такіх грозных фактаў, як узмоцненае нарастанне небяспекі новых імперыялістычных войн, асабліва з боку Германіі і Японіі, факта захватніцкіх войн у Абісініі, Іспаніі, у Кітаі і Манчжурыі наша партыя і совецкі ўрад не маглі, натуральна, пакінуць безабароннымі, або дрэнна абароненымі нашы морскія берагі, якія складаюць амаль дзве трэці граніц Совецкага Саюза.

Ні ў якім разе не ставячы сваёй задачай стварэнне флота для агрэсіўных мэт, мы павінны былі стварыць і стварылі за апошнія гады магутны абарончы флот, які спалучаецца са сродкамі берагавой абароны і морскай авіяцыі.

У сваім выступленні на XVII з'ездзе Усесаюзнай комуністычнай партыі (большэвікоў) першы маршал Совецкага Саюза, жалезны нарком абароны таварыш Варашылаў (бурныя апладысменты) гаварыў, што «ў гіганцкай рабоце па ўмацаванню абараназдольнасці Совецкага Саюза, праводзімай пад кіраўніцтвам і пры дапамозе Цэнтральнага Камітэта партыі, мы не маглі абмяжоўвацца толькі сухапутнымі сіламі і авіяцыяй. Пры пастаянным і непасрэдным удзеле і кіраўніцтве таварыша Сталіна мы працуем і над узмацненнем нашых ваенна-морскіх сіл, якія маюць для абароны нашай краіны з многатысячнай адкрытай морскай граніцай вельмі вялікае значэнне».

Абмяркоўваючы праект сталінскай Канстытуцыі мы ўправе падвесці некаторыя вынікі работы, аб якой гаварыў таварыш Варашылаў на XVII з'ездзе нашай партыі.

Калі ўзяць суднавы склад нашага флота на 1 студзеня 1933 года (к пачатку другой пяцігодкі) за 100 проц., то к канцу 1936 года склад падводных лодак (на будаўніцтва якіх мы зрабілі галоўны ўпор за прайшоўшы час) вызначаецца лічбай 715 проц. (Апладысменты). Колькасць малых надводных баявых караблёў, якія выконваюць разам з падводнымі лодкамі задачу абароны нашых берагоў, за гэты-ж прамежак часу склала 300 проц. (Апладысменты). Колькасць гармат дальнабойнай цяжкой артылерыі берагавой абароны вырасла за ўказаны прамежак часу на 75 проц. Зенітная абарона баз флота па колькасці артылерыі ўзмоцнена на 100 проц., г. зн. у два разы. І, нарэшце, рэзка вырасла морская авіяцыя, якая складае цяпер, у параўнанні з 1933 годам, 510 проц. (Апладысменты).

Так пры дапамозе нашай прамысловасці і яе кіраўніка тав. Орджанікідзе (апладысменты), намаганнямі рабочых і інжынераў нашых заводаў, у першую чаргу ленінградскіх заводаў, раней пад кіраўніцтвам С. М. Кірава, а цяпер пад кіраўніцтвам тав. А. А. Жданава (апладысменты) мы значна ўмацнілі нашу абарону з мора.

Усё гэта, таварышы, патрабавала вялікай работы па падрыхтоўцы кадраў для флота, па ўводу ў строй новых баявых караблёў, па асваенню новай баявой тэхнікі, новага ўзбраення, па разгортванню ўсёй баявой падрыхтоўкі караблёў і злучэнняў.

Праведзена неабходнае павелічэнне курсанцкага складу нашых ваенна-морскіх навучальных устаноў і школ. Камандныя кадры флота, дзякуючы выпускам з ваенна морскіх навучальных устаноў, папоўнены ўжо значнай колькасцю маладых, здольных, ведаючых сваю справу, партыйных і беспартыйных большэвікоў-камандзіраў. Вялікую дапамогу нам аказаў у гэтай справе комсамол, які вылучаў і вылучае для ВНУ і для флота штогодна тысячы і тысячы лепшых комсамольцаў з рабочых і калгаснікаў. (Апладысменты).

Цяпер мы можам заявіць, што нашы кадры малодшых камандзіраў-звыштэрміноўшчыкаў, чырвонафлотцаў-спецыялістаў маюць добрыя морскія якасці і моцную тэхнічную падрыхтоўку. Гэтымі кадрамі мы ўправе ганарыцца, бо яны поўнасцю адпавядаюць тым адказным задачам, што перад імі пастаўлены.

Звыш 500 камандзіраў, палітработнікаў і чырвонафлотцаў морскіх сіл (з іх 300 падводнікаў) узнагароджаны ў мінулым і бягучым гадах ордэнамі Совецкага Саюза і з'яўляюцца тым перадавым атрадам асабістага складу морскага флота, які ярка адлюстроўвае сабой нашы дасягненні ў баявой падрыхтоўцы флота. (Апладысменты)

Людзі нашага флота — у большасці ўчарашнія калгаснікі і рабочыя — з гонарам выконваюць свой свяшчэнны доўг перад краінай у справе абароны морскіх граніц Совецкага Саюза і справай даказваюць сваю адданасць соцыялістычнай радзіме.

Бягучы год азнаменаваўся асабліва буйнымі поспехамі і выдатнымі дасягненнямі нашых падводнікаў ва ўсіх флотах — Балтыцкім, Ціхаакіянскім і Чорнаморскім. Побач з агульным ростам баявой падрыхтоўкі нашага падводнага флота, значная колькасць падводных лодак перавыканала ўстаноўленыя тэхнічныя нормы:

1) па лініі безупыннага доўгага плавання ў моры без папаўнення якіх-бы там ні было запасаў,

2) безупыннага прабывання пад вадой на працягу доўгага часу і

3) доўгага плавання на вялікай аддаленасці ад сваіх баз.

Тав. Орлоў прыводзіць прыклады, якія пацвярджаюць дасягненні нашых падводнікаў у гэтых галінах.

Так, напрыклад, падводная лодка Чорнаморскага флота пад камандаваннем тав. Шацкага перавысіла норму безупыннага прабывання пад вадой у 4,7 раза.

Рад злучэнняў падводных лодак Балтыцкага, Чорнаморскага і Ціхаакіянскага флотаў у самых неспрыяльных штормавых умовах дабіліся ў поўным складзе перавыканання тэхнічных норм у 2—2,5 разы. Я не буду называць прозвішчаў усіх камандзіраў-выдатнікаў, якія выканалі свае складаныя задачы з вялікім поспехам. Адзначу толькі аднаго маладога камандзіра падводнай лодкі Ціхаакіянскага флота тав. Шчэрбатава, які прышоў ва флот у 1933 годзе і паказаў ужо ў моры ўзоры самаадданасці і ўмелага аўладання тэхнікай падводнага карабля.

Адзначу таксама, што ўвесь асабісты склад трох падводных лодак Ціхаакіянскага флота поўнасцю ўзнагароджан за выдатную баявую падрыхтоўку ордэнамі Совецкага Саюза. (Апладысменты).

Маюць не малыя дасягненні і надводны флот, і морская авіяцыя, і берагавая абарона.

Усе гэтыя поспехі дасягнуты ў рэзультаце велізарнай і ўпартай работы ва флоце, пад непасрэдным кіраўніцтвам і па ўказаннях нашага любімага правадыра Чырвонай Арміі Клімента Ефрэмавіча Варашылава. (Бурныя апладысменты).

Усе гэтыя поспехі з'явіліся таксама рэзультатам агульнага росту нашай краіны, у прыватнасці, дасягненняў прамысловасці, якая даказала, што яна можа паспяхова будаваць самыя складаныя караблі. І сапраўды, тыя караблі, якія мы атрымалі ад нашай прамысловасці, далі магчымасць асабістаму складу флота, пры ўмелым аўладанні тэхнікай выкалаціць значна большыя рэзультаты, чым гэта было прадугледжана пры пабудове караблёў. Значыць, караблі не дрэнныя, прамысловасць наша навучылася іх будаваць. (Апладысменты).

Мы павінны, таварышы, прадаўжаць узмацненне морскай магутнасці нашага Совецкага Саюза, каб адбіць у морскіх драпежнікаў усякую ахвоту лезці са злачыннымі мэтамі да нашых совецкіх берагоў (апладысменты), каб гарантаваць сябе поўнасцю ад падобных спроб, з чыйго боку яны не выходзілі-б.

Улічваючы ўсю міжнародную абстаноўку, усе падзеі, якія адбываюцца ў акружаючым нас капіталістычным свеце, мы павінны пабудаваць і будуем цяпер сапраўдны вялікі флот, які ўключае ў сябе караблі ўсіх класаў і знаходзіцца на самым высокім тэхнічным узроўні. (Апладысменты).

Пад кіраўніцтвам партыі і ўрада, пад кіраўніцтвам і па прамых указаннях вялікага правадыра народаў, роднага нашага Сталіна гэта задача будзе поўнасцю і ў найкарацейшыя тэрміны выканана. (Доўгія апладысменты).

Таварыш Ленін, напярэдадні Кастрычніцкай рэволюцыі 1917 г., у адным з сваіх бессмяротных артыкулаў, гаворачы аб арганізацыі звяржэння буржуазнай улады і ўзброенага паўстання, адносіў наш флот да галоўных сіл пролетарскай рэволюцыі. Як вядома, у Кастрычніку 1917 г. флот указанні таварыша Леніна, партыі Леніна—Сталіна доблесна выканаў. (Апладысменты).

Наш Рабоча-Сялянскі Чырвоны флот будзе і надалей паспяхова развівацца паводле ўказанняў таварыша Сталіна, і надалей ён застанецца адной з галоўных сіл, якія выконваюць задачу несакрушальнай абароны нашай соцыялістычнай дзяржавы рабочых і сялян. (Апладысменты).

(З'яўленне ў прэзідыуме таварыша Варашылава сустракаецца бурнымі апладысментамі, якія пераходзяць у авацыю. Усе дэлегаты ўстаюць).

ПРАМОВА капітана К. П. КАЗАКОВА

Ад імя дэлегацыі Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі

Таварышы, ад імя чырвонаармейцаў, камандзіраў, палітработнікаў Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі вам, дэлегатам Надзвычайнага VIII З'езда Советаў Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік, лепшым людзям нашай соцыялістычнай радзімы, наша агністае, баявое, чырвонаармейскае прывітанне. (Бурныя апладысменты, грамавое «ўра» перакатваецца па ўсёй зале. Воклічы: «Няхай жыве наша слаўная Чырвоная Армія!», «Няхай жыве наша любімая Чырвоная Армія, ура!»).

З першым словам гарачай любві і беззаветнай адданасці мы, партыйныя і непартыйныя большэвікі Чырвонай Арміі, звяртаемся да Вас, наш любімы таварыш Сталін. (Бурныя авацыі аднаўляюцца з новай сілай. Воклічы: «Ура таварышу Сталіну!», «Няхай жыве таварыш Сталін!»).

Дарагі таварыш Сталін! Пад Вашым кіраўніцтвам комуністычная партыя і вялікі совецкі народ стварылі на адной шостай частцы свету магутную соцыялістычную дзяржаву. Жыццё на совецкай зямлі стала радасным і шчаслівым.

Новая совецкая Канстытуцыя, якая будзе зацверджана на гэтым З'ездзе, з'яўляецца выражэннем найвялікшых поспехаў соцыялізма. Уся Рабоча-Сялянская Чырвоная Армія з захапленнем слухала выдатны, ясны, зразумелы кожнаму байцу даклад таварыша Сталіна аб праекце новай Канстытуцыі. Кожны баец і камандзір натхнёны сталінскай Канстытуцыяй.

Чырвоная Армія, як і ўся наша краіна, ідзе на новыя вялікія справы і даб'ецца новых вялікіх перамог.

Разам з гаспадарчым і культурным ростам краіны расла і мацнела наша слаўная Рабоча-Сялянская Чырвоная Армія. Увасабляючы ў сабе веліч і магутнасць совецкага народу, Чырвоная Армія праяўляе творчую энергію і велізарны энтузіязм, дасканала авалодваючы баявой тэхнікай, паказваючы сапраўдныя ўзоры гераізму.

Узброеная абарона нашай краіны магутна і моцна на страх ворагам.

Сталінскую Канстытуцыю мы будзем абараняць тысячамі баявых самалётаў, тысячамі танкаў і магутнай артылерыяй. (Апладысменты, крыкі «ўра», воклічы: «Таварышу Варашылаву ўра!»).

Сталінскую Канстытуцыю мы будзем абараняць добра абучанай і ўзброенай пяхотай і ліхой конніцай.

Сталінскую Канстытуцыю мы будзем абараняць лінкорамі, крэйсерамі, міноносцамі і падводнымі лодкамі.

Уся гэта магутная тэхніка, створаная клопатамі таварыша Сталіна і ўручаная нам краінай, знаходзіцца ў моцных, надзейных руках нашых доблесных чырвонаармейцаў, камандзіраў і палітработнікаў Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі, беззаветна адданых справе Леніна—Сталіна. (Бурныя апладысменты, авацыі, крыкі «ўра»).

Таварышы, у совецкага народу ёсць што абараняць, ёсць каму абараняць, ёсць чым абараняць! (Бурныя апладысменты, доўга незмаўкальныя крыкі «ўра», воклічы: «Няхай жыве Чырвоная Армія!», «Няхай жыве таварыш Варашылаў! «Ура!»).

Акружаная любоўю ўсіх нашых народаў, Чырвоная Армія да VIII З'езда Советаў прышла з вялікімі поспехамі ў справе баявой і палітычнай падрыхтоўкі.

Пад кіраўніцтвам першага маршала Совецкага Саюза, слаўнага саратніка таварыша Сталіна — нашага наркома таварыша Варашылава (дэлегаты З'езда наладжваюць бурную авацыю таварышу Варашылаву, не змаўкае грамавое «ўра», з усіх бакоў залы нясуцца прывітальныя воклічы па адрасу таварыша Варашылава і таварыша Сталіна), наша Чырвоная Армія стала несакрушальнай сілай, заўсёды гатовай па першаму закліку партыі і ўрада выканаць кожны баявы загад. (Бурныя апладысменты).

У праекце новай сталінскай Канстытуцыі сказана, што абарона бацькаўшчыны ёсць свяшчэнны абавязак грамадзян СССР, што воінская служба з'яўляецца ганаровым абавязкам кожнага грамадзяніна Саюза Совецкіх Соцыялістычных Рэспублік. Мы, чырвонаармейцы, камандзіры і палітработнікі Чырвонай Арміі, ганарымся пачэснай службай, на якую паставіла нас краіна. (Апладысменты).

Найвялікшыя перамогі, запісаныя ў совецкай сталінскай Канстытуцыі, не даюць спакою азвярэлым фашыстам — непрымірымым ворагам соцыялізма. Яны не перастаюць марыць аб захваце совецкай зямлі. Яны мараць «закрыць» Совецкі Саюз. Але, як сказаў у сваім дакладзе таварыш Сталін, — сіе ад іх не залежыць. (Бурныя апладысменты, крыкі «ўра». «Няхай жыве таварыш Сталін!». Уся зала стоячы наладжвае авацыю таварышу Сталіну).

Няхай-жа ведаюць нашы ворагі, што сусветна-гістарычныя заваёвы нашай рэволюцыі, запісаныя ў сталінскай Канстытуцыі, моцна ахоўваюцца несакрушальнай узброенай сілай усяго народу нашага неабдымнага Совецкага Саюза. (Апладысменты).

Я хачу паўтарыць словы нашага любімага наркома таварыша Варашылава, сказаныя ім у часе манеўраў у Кіеве. Таварыш Варашылаў выказаў думкі і пачуцці ўсёй Рабоча-Сялянскай Чырвонай Арміі, калі сказаў, што мы не толькі не пусцім ворага на межы нашай радзімы, але будзем біць яго на той тэрыторыі, адкуль ён прышоў. (Бурныя апладысменты, крыкі «ўра». «Няхай жыве таварыш Варашылаў!»).

Радаснае і шчаслівае жыццё заваявана сіламі і крывёю лепшых людзей нашай радзімы, і гэтыя дасягненні мы нікому, ніколі не аддамо. Няхай-жа ведаюць ворагі, што няма ў свеце сіл, якія маглі-б спыніць наша пераможнае шэствіе наперад. (Доўгія апладысменты).

Чым большыя нашы перамогі, тым злейшымі, тым люцейшымі становяцца ворагі. Трацкісцкія бандыты, дыверсанты, шкоднікі, фашысцкія ланцужныя сабакі марылі аднавіць капіталізм у нашай краіне.

Мізэрныя патугі!

Гэтыя нягоднікі пралічыліся. Наш вялікі народ раздушыў гэту мерзкую гадзіну.

Мы яшчэ вастрэй адточым наш большэвіцкі меч. Мы будзем яшчэ пільней ахоўваць неабдымныя граніцы нашага вялікага магутнага Совецкага Саюза. (Бурныя апладысменты).

Яшчэ шчыльней згуртуемся вакол нашай вялікай комуністычнай партыі, вакол любімага правадыра ўсяго працоўнага чалавецтва таварыша Сталіна. (Бурныя апладысменты). Цвёрдым поступам мы пойдзем наперад па ленінска-сталінскаму маршруту да новых і новых перамог.

Няхай-жа мацнее, няхай удасканальваецца пад вадзіцельствам нашага слаўнага жалезнага наркома таварыша Варашылава непераможная Рабоча-Сялянская Чырвоная Армія. (Бурныя апладысменты).

Няхай жыве жалезная партыя большэвікоў!

Няхай жыве вялікі геній, стратэг, палкаводзец, наш любімы, дарагі правадыр— арганізатар соцыялістычных перамог таварыш Сталін! (Крыкі «ўра», галасы з месц: «Няхай жыве таварыш Сталін!»).

Таварышу Сталіну наша гучнае баявое чырвонаармейскае «ўра!» (Магутныя крыкі «ўра»). (Дэлегацыя Чырвонай Арміі пад гукі фанфар і бурныя апладысменты выходзіць з залы).

НАДЗВЫЧАЙНЫ VIII УСЕСАЮЗНЫ З'ЕЗД СОВЕТАЎ

СПРЭЧКІ ПА ДАКЛАДУ тав. СТАЛІНА І. В. АБ ПРАЕКЦЕ КАНСТЫТУЦЫІ САЮЗА ССР

Прамова народнага камісара па замежных справах тав. М. М. ЛІТВІНАВА

Таварышы дэлегаты З'езда!

Дазвольце перш за ўсё папярэдзіць вас, што я выступаю тут сёння не з аглядам міжнароднага становішча, бо такога пункту ў парадку дня З'езда няма **(смех адабрэння)**, а па дакладу аб праекце Канстытуцыі. Таварыш Сталін адзначыў цікавасць, якой заслугоўвае заграпічная грамадская думка аб праекце Канстытуцыі, і я, як чалавек, які сядзіць ля акна, што выходзіць за граніцу **(смех)**, хачу падзяліцца з вамі некаторымі думкамі на гэту тэму.

Таварыш Сталін даў бліскучы і дасціпнейшы аналіз заграпічнай крытыкі праекта Канстытуцыі. Трэба, аднак, прызнаць, што праект Канстытуцыі быў сустрэт за граніцай не толькі крытыкай, не толькі сумненнямі і скептыцызмам, але і заахвочвальнымі і хвалебнымі водгукамі. У некаторых колах заграпічнай грамадскай думкі праявілася схільнасць па-апякунску пахлопваць нас па плячу, як вярнуўшагася ў сваю сям'ю, раскаяўшагася блуднага сына. Вярнуўся, маў, Совецкі Саюз да еўрапейскага дэмакратызма, да буржуазных свабод. У гэта пытанне я хачу ўнесці некаторыя ўдакладненні.

Адносна сутнасці дэмакратызма і буржуазных свабод мы, марксісты, заўсёды былі асобай думкі. Гэту думку выказаў таварыш Сталін, калі ён у сваім дакладзе параўноўваў свабоды, прадастаўляемыя совецкай Канстытуцыяй, з аднайменнымі, але зусім не роўназначнымі буржуазнымі свабодамі. Але беручы нават гэтыя свабоды ў іх умоўным, абмежаваным значэнні, у якім яны ў канцы XVIII і на працягу XIX стагоддзяў адыгрывалі, несумненна, буйнейшую прагрэсіўную ролю і імі па праву ганарылася буржуазія з часоў французскай рэвалюцыі, мы, здаецца, цяпер можам гаварыць аб іх, як аб чымсьці, што адыходзіць у мінулае.

Сапраўды, з 26 еўрапейскіх буржуазных краін так званы дэмакратызм і буржуазныя свабоды захаваліся бадай ці больш чым у 10 краінах. Астатнія 16 краін, г. зн. дзве трэці буржуазнай Еўропы, маюць рэжым фашысцкай ці поўфашысцкай дыктатуры. Іншы раз розніца паміж фашысцкімі і поўфашысцкімі краінамі не якасная, а колькасная. Гэта хутчэй розніца адценняў ці нават толькі знешніх адзнак. Адны краіны адкрыта аб'яўляюць сябе фашысцкімі, другія, падражаючы ва ўсім сваім палітычным і соцыяльным устройстве фашысцкім краінам, з меркаванняў унутранай, а часам і знешняй палітыкі, лічаць за лепшае ўнікаць фашысцкай назвы.

Як выглядзяць дэмакратызм і свабоды ў фашысцкіх краінах, расказваць не прыходзіцца. Фашызм сам хвастаецца тым, што ён з'яўляецца адмаўленнем дэмакратызма і ўсякіх свабод. Бо што прадстаўляе сабой фашызм? Я хацеў-бы даць яму не філасофскае або навуковае, а жыццёвае, агульназразумелае і ў той-жа час вернае азначэнне. Мы з вамі ведаем, таварышы, якія супярэчнасці раз'ядаюць буржуазнае грамадства. Гэтыя супярэчнасці не толькі не ўстаранімы, але яны немінуча растуць і множацца. Яны асабліва абвастрыліся ў рэзультаце сусветнай вайны і атрымалі яркае выражэнне ў эканамічным крызісе, які пачаўся ў 1929 годзе. У некаторых краінах ні адной з буржуазных партый, якія змяняліся ва ўладзе, не ўдавалася справіцца з гэтым крызісам. На гэтай глебе расло нездаволенне грамадзян. І вось з'яўляецца на палітычнай сцэне або «пасылаецца правідзеннем» геніяльны чалавек, які бярэцца вывесці дзяржаву з цяжкога становішча, не пасягаючы на яго ўстоі. У ход ім пускаецца сродак настолькі-ж «геніяльны» наколькі і просты. Калі нельга ўстараніць існуючае нездаволенне і прычыны, якія яго параджаюць, то зусім лёгка ўстараніць нездаволеных **(агульны смех)**: даволі забараніць грамадзянам выражаць нездаволенне, пазбавіць іх усіх сродкаў выражэння думак, жаданняў і патрабаванняў, пазбавіць іх газет, сходаў, саюзаў, партый, а для ўпартых і асабліва правініўшыхся ў мінулым пабудаваць і прыстасаваць пэўную колькасць турмаў і канцэнтрацыйных лагераў, і таксама шыбеніц і плах, а частку насельніцтва, з прычыны ненадзейнага яго паходжання, аб'явіць па-за законам і аддаць на паток і разграбленне другой частцы насельніцтва. Гэта і называецца фашызмам **(смех, апладысменты)**. Дзе-ж тут мэсца дэмакратызму і свабодам?

Але вы, можа быць, скажаце, што гэты метад абуздання грамадзян не можа прэтэндаваць на арыгінальнасць, а тыя з вас, хто чытаў пісьменніка Глеба Успенскага, бадай, успомняць, што метад гэты поўнасцю ўкладваецца ў класічнае правіла будачніка Мымрэцова «ташчыць і не пушчаць» **(смех, апладысменты)**. Той-сёй з вас, можа быць, скажа, што прататыпам фашысцкай партыі трэба лічыць добра знаёмы нашаму старэйшаму пакаленню «Саюз рускага народу» ці «Саюз Міхаіла архангела» **(смех, апладысменты)**. Я з вамі, таварышы, спрачацца не буду **(апладысменты)**.

Я хацеў толькі даць вам уяўленне аб становішчы свабод ва ўзорнай фашысцкай дзяржаве, да якой больш ці менш набліжаюцца фашысцкія ці поўфашысцкія краіны. Асаблівасцю некаторых такіх поўфашысцкіх краін трэба лічыць пануючы ўплыў ваеншчыны, якая дае загады афіцыяльнаму ураду, якая пагражае яму тэрорам, а часам і ажыццяўляе тэрор і з'яўляецца фактычным гаспадаром дзяржавы. Са слугі дзяржавы, якой як-быццам павінна быць армія ў дэмакратычнай дзяржаве, яна фактычна ператвараецца ў яго ўладара.

Як мною ўжо было сказана, у Еўропе засталося краін 10, якія захавалі ўсё-ж яшчэ чыстату дэмакратычных рыз. Захавалі? Так, але ці надоўга захаваюць, вось у чым пытанне. Ва ўсякім выпадку, у гэтых краінах, пад уплывам і дзякуючы шчодра аплачанай агітацыі фашысцкіх краін, нараджаюцца і мацнеюць элементы, якія адкрыта прапаведуюць знішчэнне астаткаў дэмакратызма і дэмакратычных свабод.

У большасці гэтых краін практычна ўжо ставіцца пытанне аб забароне той або іншай партыі, прычым такімі партыямі звычайна аказваюцца, вядома, партыі рабочага класа і сялянства, партыі нездаволеных. Штучнае падаўленне нездаволеных і пазбаўленне іх магчымасці аб'яднання, як мы бачылі, і ёсць пачатак фашызма. Бывае, што ўрад, які апіраецца на велізарную большасць насельніцтва і на большасць у парламенце, літаральна тэрарызуецца і вымушан прыслухоўвацца пераважна да голасу меншасці, калі толькі апошняя мае ў сваім распараджэнні дастатковую колькасць бойкіх і гарластых органаў друку. Голас такіх газет выдаюць за грамадскую думку краіны, а наколькі гэта адпавядае сапраўднасці, мы нядаўна бачылі на прыкладзе выбараў у Злучаных Штатах Амерыкі. 90 проц. друку гэтай краіны выступала супроць прэзідэнта Рузвельта. Можна было думаць, калі лічыць газеты выражальнікам грамадскай думкі, што ўся краіна супроць п. Рузвельта. Тым не менш, п. Рузвельт атрымаў на выбарах бліскучую перамогу, атрымаўшы пераважную большасць галасоў. Зусім ясна, што агульны голас прэсы, якая прэтэндуе быць выражальнікам грамадскай думкі краіны, прадстаўляе часам мізэрную меншасць, а то — толькі некалькі газетных магнатаў ці некалькі прамысловых трэстаў, якія фінансуюць гэтыя газеты. Тым не менш, падобныя газеты часта аказваюць велізарны ўплыў на ўнутраную і знешнюю палітыку краіны, паралізуюць дзеянні дэмакратычнага ўрада. Буйным фактарам, які давіць на палітыку нават у дэмакратычных краінах, часам з'яўляецца і вярхушка ваеншчыны. Бадай ці такое становішча сапраўды адпавядае паняццю дэмакратыі. Калі-ж у такой краіне знаходзяцца чэсныя радыкальныя элементы, якія разам з рабочымі і сялянамі прабуюць адстаяць дэмакратычны лад і свабоды, то яны падпадаюць пад жорсткую атаку з боку ўласных фашысцкіх элементаў, а то і насільна апракідваюцца сваёй ваеншчынай, якой прыходзяць на дапамогу фашысцкія і поўфашысцкія краіны. Бліскучы прыклад гэтаму мы бачым у Іспаніі, меўшай урад, вышаўшы з усеагульных выбараў, праведзеных па ўсіх правілах буржуазнага дэмакратызма. Але паколькі гэты ўрад агаласіў праграму аховы дэмакратызма, аховы свабод, аховы парламентарызма, то супроць яго паўстала кучка генэралаў і афіцэраў, падтрыманая замежнымі фашысцкімі ўрадамі, і прабуе яго апракінуць пад лозунгам фашызма. Але ўсяго характэрней тое, што гэта адкрытая арганізаваная барацьба сустракае спачувальныя адносіны і нават істотнае падтрыманне з боку дэмакратычных дзяржаў.

Вось, таварышы, які лёс дэмакратызма і буржуазных свабод цяпер у Еўропе і вось чаму мы не можам адчуваць сябе асабліва пальшчонымі, калі нам гавораць у сувязі з праектам Канстытуцыі, што мы варочаемся ва ўлонне еўрапейскага дэмакратызма, да буржуазных свабод. Больш правільна будзе сказаць, што мы бярэм выпадаючы са слабых рук трухлеючай буржуазіі сцяг дэмакратызма, сцяг свабод і напаўняем гэтыя паняцці новым, багатым, совецкім зместам **(апладысменты)**.

Становячыся аплотам дэмакратызма і свабоды, Совецкі Саюз не заклікае, аднак, да стварэння міжнароднага блока для барацьбы з фашызмам, які адмаўляе дэмакратыю і свабоду. Да ўнутранога фашысцкага рэжыма тых або іншых краін нам, як дзяржаве, справы няма. Наша супрацоўніцтва з іншымі краінамі, наш удзел у Лізе нацый аснованы на прынцыпе мірнага суіснавання двух сістэм — соцыялістычнай і капіталістычнай, прычым мы лічым, што ў апошнюю ўкладваецца і фашысцкі лад. Але фашызм цяпер перастае быць унутраной справай іспаведуючых яго краін. Быў час, калі родапачальнік фашызма пан Мусаліні заяўляў, што фашызм не ёсць прадмет экспарту. Трэба аддаць справядлівасць пану Мусаліні, што ён на працягу многіх год быў верным гэтай заяве, і барацьба за пашырэнне фашызма за межы Італіі не складала элемента яго знешняй палітыкі, але гэта цягнулася толькі да таго часу, пакуль фашызм пана Мусаліні не прайшоў у Берліне курса удасканалення ці, як у нас гавораць, перакваліфікацыі **(смех, апладысменты)** і не апладатварыўся тэорыямі германскага, так званага нацыянал-соцыялізма. У адрозненне ад італьянскага фашызма германскі нацыянал-соцыялізм, як толькі ён абаснаваўся ўнутры сваёй краіны, перанёс сваю дзейнасць і за яе межы. Дакументальна ўстаноўлена, што дзейнасць нацыянал-соцыялісцкай партыі, якая мае сваю шырока разгаліненую агентуру амаль ва ўсіх краінах, не зводзіцца ў гэтых краінах, як нас у гэтым хочуць запэўніць афіцыяльныя прадстаўнікі фашызма, да соцыяльнага і культурнага абслугоўвання членаў гэтых агентур. Устаноўлена, што гэтыя агентуры вядуць шырокую фашысцкую агітацыю сярод грамадзян краін свайго прабывання, актыўна ўмешваюцца ва ўнутраную палітыку гэтых краін, нацкоўваюць адны партыі супроць другіх, ствараюць і фінансуюць органы друку, не пагарджаюць разведчай дзейнасцю і не спыняюцца нават перад тэрарыстычнай, зусім не лічачыся з законамі краін, якія аказваюць ім гасціннасць. Падобная агентура нядаўна раскрыта і ў нашым Совецкім Саюзе. Нас, аднак, ні ў малейшай меры не палохае і гэта заграпічная дзейнасць фашызма. Яна прадстаўляе сапраўдную і вялікую пагрозу для іншых краін, для самога іх існавання, але не для нас. Мы лёгка справімся з ёй на совецкай тэрыторыі **(апладысменты)** уласнымі сіламі і мы не станем прасіць для барацьбы з ёй замежнай дапамогі і заключаць для гэтага міжнародныя саюзы і пагадненні. **(Апладысменты, смех)**.

Больш сур'ёзнай прадстаўляецца заграпічная дзейнасць фашызма, калі яна прымае такія формы як напрыклад у Іспаніі. У сучасны момант не падлягае ніякаму сумненню, што пасля разгрому правых партый на дэмакратычных выбарах у Іспаніі, выявіўшых давер'е і адданасць народу іспанскаму ўраду, вышаўшаму з гэтых выбараў, мяцежныя генералы не пасмелі-б падняць бунт супроць гэтага ўрада, калі-б ім загадзя не было абяцана падтрыманне германскага ці італьянскага фашызма, а то і абодвух разам. І гэта падтрыманне было не толькі абяцана, але і аказана. Заклік генералаў к бунту не знайшоў водгуку сярод салдат і матросаў іспанскай арміі, і генералы вымушаны былі звярнуцца за дапамогай макаранцаў і замежнага легіёна, г. зн. легіёна, які вярбуецца з міжнародных авантурысцкіх і крымінальных элементаў. З гэтымі сіламі генерал Франко выступіў супроць іспанскага народу, з імі ён наступае на сталіцу Іспаніі. Але і гэтыя сілы, размешчаныя ў Марока, не маглі-б быць перавезены ў Іспанію, калі-б у распараджэнне Франко не былі прадастаўлены германскія і італьянскія самалёты і ваенныя караблі.

Заўважце, што Германія і Італія ў той час яшчэ падтрымлівалі дыпламатычныя адносіны з іспанскім урадам, і іх умяшанне ва ўнутраную барацьбу Іспаніі з'яўлялася абураючым парушэннем з іх боку элементарнейшых міжнародных абавязацельстваў. Германскі фашызм, які драпіруецца ў тогу абаронцы арыйскай расы, як відаць, не адчувае ніякай сумленнасці ад таго, што яму прыходзіцца весці ў бой супроць арыйскага іспанскага народу неарыйскіх маўраў **(апладысменты, смех, ажыўленне ў зале)**. Германія і Італія без усякай сарамлівасці заяўляюць, што яны падтрымліваюць генерала Франко таму, што яны не хочуць мець у Іспаніі дэмакратычнага ўрада ўрада адзінага фронта, і што яны хочуць бачыць там абяцаны ім генералам Франко ўрад, аснованы на фашысцкіх пачатках. Само сабой разумеецца, што Германіі і Італіі зусім не патрэбен у Іспаніі фашызм дзеля фашызма, ні ўстанаўленне якой-небудзь ідэалагічнай дактрыны. Фашызм з'яўляецца ў даным выпадку сродкам для дасягнення зусім іншых, зусім не ідэалагічных мэт.

Па ініцыятыве Францыі і Англіі, з матываў прадухілення магчымых міжнародных ускладненняў, пагражаючых міру, было падпісана міжнароднае пагадненне аб неўмяшанні ў іспанскія справы шляхам пастаўкі ўраду ці мяцежнікам якіх-бы та ні было венных матэрыялаў. Гэта прапанова, несумненна, ішла ў разрэз са звычайнымі ўяўленнямі аб міжнародных адносінах, якія дапускаюць пастаўку любой зброі адным урадам другому прызнанаму ім ураду і якія забараняюць такія пастаўкі мяцежнікам у якой-небудзь краіне, з якой падтрымліваюцца дыпламатычныя адносіны. Тым не менш, улічыўшы афіцыяльныя матывы, якімі была абгрунтавана гэта прапанова, совецкі ўрад далучыўся да яе. Ён меркаваў к таму-ж, што па сутнасці, гэта пагадненне, будучы ўсімі лаяльна захоўваема, не нанясе шкоды іспанскаму ўраду, бо, прадастаўлены самому сабе, генерал Франко не меў-бы ніякіх шансаў папярэдзіць падаўленне мяцяжу. Паўтараю, што, само сабой зразумелай прадпасылкай нашага далучэння да пагаднення было лаяльнае выкананне яго ўсімі яго ўдзельнікамі.

Германія і Італія, а таксама фашысцкая Партугалія доўга затрымлівалі свой адказ на прапанову аб далучэнні да пагаднення аб неўмяшанні, пад рознымі прычынамі зацягвалі перагаворы на гэту тэму і скарысталі выйграны такім чынам час для паскоранага багатага забеспячэння генерала Франко авіяцыяй, танкамі, артылерыяй і іншымі прадметамі ўзбраення.

Гэта неабходна было ім для таго, каб у далейшым, у выпадку выяўлення ў Іспаніі ўзбраення германскіх і італьянскіх марак, можна было апраўдацца тым, што яно папала ў Іспанію да падпісання пагаднення. Але вось пагадненне падпісана і фашысцкімі краінамі.

Тыдні ішлі за тыднямі, і СССР, Францыя і Англія і іншыя дзяржавы лаяльна і скрупулёзна выконвалі свае абавязацельствы, у той час, як Германія і Італія з уласцівай ім пагардай да міжнародных абавязацельстваў, тайна, скарыстоўваючы для гэтага пераважна партугальскі плацдарм, прадаўжалі забяспечваць генерала Франко ўсімі відамі ваеннага і морскага ўзбраення. Гэта забеспячэнне стала прытчэй во языцэх. Аб гэтым пісалі карэспандэнты замежных газет усіх палітычных напрамкаў, не выключаючы самых правых. Аб гэтым расказвалі шматлікія відавочнікі і сведкі. Гэта, несумненна, было вядома і знаходзячымся ў адпаведных портах замежным консулам, данясенні якіх, на жаль, да гэтага часу не апублікаваны.

Нарэшце, іспанскі ўрад фармальна заявіў у Лізе нацый і ў нотах на імя асобных дзяржаў аб ваенных пастаўках генералу Франко, удвая незаконных: папершае, з пункту гледжання звычайнага права і, па-другое, у сілу адбыўшагася міжнароднага пагаднення. Совецкі ўрад тады звярнуўся да лонданскага камітэта паслоў, які, як здавалася нам, быў створан для забеспячэння захавання ўсімі ўдзельнікамі пагаднення прынятых імі на сябе абавязацельстваў і расследвання выпадкаў іх парушэння. Мы, аднак, памыліліся.

Лонданскі камітэт зразумеў слова «неўмяшанне» ў тым сэнсе, што ён сам не павінен умешвацца ў справу ўмяшання ў іспанскія падзеі **(смех)**.

Лонданскі камітэт зразумеў сваю задачу ў тым сэнсе, што ён павінен сачыць толькі за тым, каб дзяржавы, прыняўшыя на сябе пэўныя абавязацельствы па пагадненню аб неўмяшанні, самі не прызнаваліся ў іх парушэнні і што пакуль яны якую-б то ні было віну за сабой адмаўляюць, іх тлумачэнні прызнаюцца здавальняючымі і на гэтым канчаюцца функцыі камітэта **(смех)**. Такое рашэнне камітэта загадзя санкцыянавала ўсякія парушэнні абавязацельстваў і ў далейшым з боку фашысцкіх дзяржаў.

Совецкаму ўраду не заставалася нічога больш зрабіць, як лаяльна заявіць лонданскаму камітэту, хоць ён зусім не абавязан быў гэта зрабіць, што ён не лічыць сабе маральна больш звязаным пагадненнем, чым астатнія яго ўдзельнікі. Вынікам германскіх і італьянскіх ваенных паставак было тое, што генералу Франко з яго мараканскімі войскамі ўдалося заняць важнейшыя стратэгічныя пункты і падыйсці ўшчыльную да Мадрыда.

Вынікам з'яўляецца тое, што на працягу некалькіх тыдняў днём і ноччу на пудоўную сталіцу іспанскага народу абрушваюцца сотні і тысячы кілограмаў выбуховых і запальвальных бомб і артылерыйскіх знарадаў, забіваюцца і калечацца сотні і тысячы мірных грамадзян жанчын і дзяцей і руйнуюцца найвялікшыя помнікі архітэктуры, жывапісі, скульптуры, помнікі старажытнасці, якія складаюць скарбніцу ўсяго чалавецтва. І гэтыя зруйнаванні робяцца з германскіх і італьянскіх самалётаў, рукамі германскіх і італьянскіх пілотаў. **(Голас з залы. «Ганьба»)**.

Гэта руйнавальная, герастратава работа першага аб'яднанага германа-італьянскага фашысцкага міжнароднага актыўнага супрацоўніцтва застанецца назаўсёды ганебнейшай старонкай гісторыі міжнародных адносін, гісторыі Еўропы. **(Галасы з месц: «Правільна», апладысменты)**.

Я ўпэўнен, таварышы, што выкажу пачуццё ўсяго з'езда, калі скажу, што ў гэты момант, калі мы гаворым аб Іспаніі, нашы думкі, нашы пачуцці, поўныя гарачай сімпатыі і захаплення, накіроўваюцца да герайчных абаронцаў Мадрыда, да мужных барацьбітоў іспанскай рэспубліканскай арміі на іншых франтах у іх жорсткіх схватках з сіламі варварства і вандалізма. **(Бурныя доўгія апладысменты, усе ўстаюць, дэлегаты з'езда зварачаюцца з авацыяй па адрасу пасла Іспанскай рэспублікі п. Паскуа, які знаходзіцца ў дыпламатычнай ложы. «Няхай жыве герайчны іспанскі народ!»)**.

У чым заключаецца цікавасць нашай совецкай дзяржавы да іспанскіх падзей? Насельніцтва нашага Саюза сваімі шчодрымі зборамі ў карысць іспанскіх жанчын і дзяцей, сваімі калектыўнымі рэзалюцыямі і прывітаннямі па адрасу Іспаніі і іншымі маніфестацыямі сведчыла аб тым жывым спачуванні, з якім яно з найбольш дэмакратычнай і свабоднай краіны сочыць за мужнай і пакутнай барацьбой народу, хоць і далёкай краіны, за свой дэмакратызм, за свае свабоды, супроць фашысцкага варварства, супроць фашысцкага паднявлення. Аб тым-жа сведчыць толькі што зробленая вамі маніфестацыя.

Але гэта толькі эмацыянальны бок справы, ёсць яшчэ і бок палітычны, дзяржаўны, які я і хачу растлумачыць. Нашы ворагі сцвярджаюць, нібы мы дабіваемся стварэння на Пірынейскім поўвостраве комуністычнай совецкай дзяржавы, якую мы маем намер нават уключыць у Совецкі Саюз **(смех, апладысменты)**. Калі ёсць наіўныя людзі, якія вераць гэтым дурным сцвярджэнням, то яны павінны быць нямала здзіўлены, што мы не адклалі VIII з'езда ў чаканні ўключэння ў Канстытуцыю 12 Іспанскай соцыялістычнай рэспублікі **(смех, доўгія апладысменты)**. Ім, між іншым, растлумачваюць, што мы ўжо не разлічваем на заваёву для комунізма ўсёй Іспаніі і гатовы задаволіцца каталонскім кутком яе, стварэннем незалежнай каталонскай рэспублікі, каб адтуль пайсці паходам супроць усёй Еўропы **(смех)**.

Такія казкі для маленькіх дзяцей і вялікіх дурняў **(смех, бурныя апладысменты)** распаўсюджваюцца, вядома, з мэтай зацямнення сэнсу нашай сапраўднай цікавасці да іспанскіх падзей.

У выпадку з Іспаніяй мы маем справу з першай буйнай вылазкай фашызма за межы яго радзімы. Мы маем справу са спробай насільнага насаджэння ў Іспаніі звонку фашысцкага ладу, навязвання іспанскаму народу фашысцкага ўрада пры дапамозе штыха, гранаты і бомбы. Калі-б гэта спроба ўдалася, то не было-б ніякіх гарантый ад паўтарэння яе ў больш шырокім маштабе ў адносінах і да іншых дзяржаў.

Зноў-такі, калі-б гутарка ішла аб фашызме толькі як аб асобым унутраным палітыка-соцыяльным рэжыме, то нашы адносіны да гэтага былі-б больш спакойныя. Існавала-ж у Іспаніі карупцыйная манархія, была там нядаўна дыктатура генерала Прымо дэ Рывера, і гэта нас параўнальна мала турбавала. Але гутарка ідзе цяпер аб іншым, аб з'яве міжнароднага характару, аб сапраўдным узмацненні пагрозы міру, і гэтага аднаго дастаткова для апраўдання нашай цікавасці.

Неабходна выходзіць з таго, што фашызм ёсць не толькі асобы ўнутраны дзяржаўны рэжым, а што ён ёсць у той-жа час падрыхтоўка агрэсіі, падрыхтоўка вайны супроць іншых дзяржаў. Гэта не наша характарыстыка фашызма, а яго ўласная. Фашызм крычыць з усіх стрэх аб сваёй агрэсіўнасці і не толькі крычыць аб ёй, але сям-там ужо і ажыццяўляе яе. Я папрашу вас, таварышы, успомніць сказанае мною раней аб сутнасці і метадах фашызма. Я вам гаварыў аб спосабе падаўлення нездаволення насельніцтва фашысцкай краіны, але гэта, так сказаць, праграма негатыўная.

Ёсць у фашызма і праграма станоўчая. Аднымі механічнымі паліцэйскімі сродкамі, наморднікамі можна толькі часова заціснуць рот нездаволеным, але, паколькі прычыны нездаволення гэтым не знішчаюцца, а знішчыць іх іншымі мерамі фашызм не здолен, у ход пускаюцца іншыя, так сказаць, духоўныя сродкі для апрацоўкі, я-б сказаў акалпачвання, нездаволеных грамадзян.

Скарыстоўваючы манапольна прэсу, кнігавыданне, радыё і ўсе іншыя сродкі агітацыі, фашызм унушае грамадзянам, што ён з'яўляецца абраным, лепшым з усіх, народам, прызваным панаваць над іншымі, няпоўнацэннымі народамі. Ім расказваюць аб нейкіх выдатных іх продках, аб іх прыналежнасці да асобай вышэйшай расы. Як у свой час прымітыўных людзей, ды і маленькіх дзяцей, запалохвалі выдуманым існаваннем лясуноў, дамавых, вельзевула, сатаны, чарцей, чарцят і іншых нячыстых сіл, так і грамадзян фашысцкай краіны запалохваюць комуністамі, марксістамі, дэмакратамі, жыда-масонамі, якіх, бачыце, неабходна абавязкова адалець і знішчыць, каб знайсці шчасце.

Жывапісуюцца заманлівыя квітнеючыя краі, накшталт Украіны, Урала і Сібіры **(смех)**, багатыя сыравінай калоніі. Бяда толькі ў тым, гавораць ім, што гэтыя спакушальныя краі і калоніі належаць іншым народам. Стала быць, неабходна іх заваяваць, адабраць сілай, а для гэтага патрабуюцца ўзбраенні, для гэтага неабходна вялікая армія, велізарны флот, вялікія рознастайныя ўзбраенні.

Ясна, што грамадзяне павінны рабіць усе намаганні, цярпець нястачы і аддаваць усе свае сродкі фашысцкай дзяржаве на стварэнне ваеннай магутнасці. Такім чынам, цэлы народ з дня ў дзень выхоўваецца ў духу агрэсіі, і агрэсія становіцца адкрыта праграмай фашысцкай дзяржавы, а сам фашызм робіцца функцыяй самага разнузданага шавінізма і імперыялізма.

Сказанага мною, здаецца, зусім дастаткова для апраўдання той цікавасці, з якой мы, як дзяржава, якая непахісна стаіць за непарушны мір паміж народамі, сочым за спробаю насільнага насаджэння ў новых краінах фашызма, як носьбіта ідэі агрэсіі. Але гэта яшчэ не ўсё.

Падрыхтоўку да стварэння сваіх агрэсіўных мэт фашызм ажыццяўляе не толькі неймаверным узмацненнем сваіх узбраенняў, але і тым, што ён аднабакова вызваляе сябе ад усіх звязваючых яго міжнародных абавязацельстваў, або проста парушае іх, калі гэта яму выгодна, унікае ўсякага міжнароднага супрацоўніцтва ў справе ўмацавання міру, падкопваецца пад міжнародныя арганізацыі, заклікаваныя ахоўваць гэты мір, вядзе кампанію за раз'яднанне іншых краін і недапушчэнне калектыўнай арганізацыі безапаснасці.

Той-жа мэце служыць распаўсюджванне ілжывых паведамленняў пра іншыя краіны, для чаго ствараецца спецыяльная дзяржаўная ўстанова, называемая міністэрствам прапаганды, на чале якой ставіцца чалавек, які, трэба аддаць яму справядлівасць, у якасці стваральніка і распаўсюджвальніка бязглуздзейшых вымыслаў і самых ілжывых паведамленняў, з'яўляецца, як англічане гавораць, «надлежащим человеком на надлежащем месте» **(апладысменты, смех)**.

Свае ваяўнічыя стрэлы фашызм накіроўвае, у прыватнасці, супроць совецкай дзяржавы, на словах, нібы, таму, што там іспаведуюцца ідэі комунізма, а на самой справе таму, што яна сама па сабе з'яўляецца аб'ектам драпежніцкіх жаданняў фашызма, а таксама перашкодай яго ваяўнічым імкненням у іншых напрамках. Хоць фашызм, прышоўшы да ўлады, заяўляў аб сваім імкненні падтрымліваць з Совецкім Саюзам найлепшыя адносіны і нават ратыфікаваў прадоўжанне берлінскага совецка-германскага дагавору аб дружбе і нейтралітэце, ён асабліва не ўзлюбіў нас пасля таго, як мы прапанавалі яму гарантаваць безапаснасць і цэласнасць нашых агульных суседзяў. Азлабленне супроць нас толькі ўзмацнілася пасля таго, як мы заключылі пакт аб узаемадапамозе з Францыяй, аб'ўленай ім сваім спрадвечным ворагам, і пасля нашага ўступлення ў Лігу нацый і разгортвання там нашай праграмы міру.

Шалёнай агітацыяй пры дапамозе платных агентаў і палітычных прыхільнікаў у іншых краінах фашызм спрабуе максімальна скарыстаць існуючыя ў гэтых краінах прадрассудкі супроць краіны, будуючай соцыялізм, з мэтаю, па-першае, разбурыць сувязі, існуючыя паміж гэтымі краінамі і Совецкім Саюзам у якасці членаў Лігі нацый, а, па-другое, з мэтаю атрымання фінансавага падтрымання на ўзмацненне сваіх узбраенняў, якія можна будзе накіраваць не абавязкова супроць Совецкага Саюза.

Мяне могуць спытаць, чаму нас трывожаць ваенныя падрыхтаванні фашызма, калі на самой справе яны не абавязкова маюць антысовецкае прызначэнне. Я дазволю сабе на гэта адказаць анекдотам. Калі аднаго чалавека, на якога напалі брэшучыя сабакі, спыталі, чаго ён спалохаўся, няўжо ён не ведае, што брэшучыя сабакі не кусаюцца, ён адказаў, што ён-то гэта ведае, але што ён не ўпэўнен у тым, ці ведаюць гэта сабакі **(агульны смех)**. Мы, бальшэвікі, брэшучых сабак не баімся, але ўсё-ж мы не станем пакладацца на сабачую свядомасць **(агульны смех усёй залы, апладысменты)** і лепш узброімся дубінай памацней і падаўжэй **(агульны смех, апладысменты)**.

Не знайшоўшы сабе саюзнікаў сярод членаў Лігі нацый, якія стаяць яшчэ на глебе ідэі калектыўнай безапаснасці, фашызм, апынуўшыся ў ізаляцыі, каб знешне скрасіць гэту сваю ізаляванасць, звярнуўся да тых нямногіх краін, якія знаходзяцца ў такой-жа адзінокасці, падзяляюць яго адмоўныя адносіны да Лігі нацый і арганізацыі міру і таксама ставяць агрэсіўныя мэты, і заключыў з імі блок, нібы, для вайны з «міжнароднай комуністычнай небяспекай». Для дакладнасці адзначу, што блок заключан не агульны паміж трыма дзяржавамі, а паміж Германіяй і Італіяй і асобна паміж Германіяй і Японіяй. Між іншым, мы маем дакладныя весткі, што Італія, жадаючы ісці ва што-б та ні стала па слядах сваёй новай ментаршы — Германіі, прапанавала Японіі заключыць з ёй пагадненне, аналагічнае апублікаванай частцы япона-германскага пагаднення.

Пан Мусаліні, які падтрымліваў з Совецкім Саюзам вельмі карэктныя адносіны звыш 10 год, пераканаўся ў міжнароднай комуністычнай небяспецы толькі пасля таго, як Совецкі Саюз лаяльна і паслядоўна прымаў удзел у мерапрыемствах Лігі нацый супроць Італіі, парушыўшай пакт Лігі нацый, зрабіўшай агрэсію і захапіўшай Абісінію, а затым выступіў супроць фашысцкай ваеннай інтэрвенцыі ў Іспаніі.

Аўтары гэтых міжнародных пагадненняў па барацьбе з комунізмам не заўважаюць, відаць, у якое смешнае становішча яны сябе ставяць, калі яны просяць сапраўды паверыць у ідэалагічны характар гэтых пагадненняў.

У падобным разуменні гэтыя пагадненні павінны як-быццам гаварыць аб тым, што германскі фашызм, пасля 4-х год гамерычных намаганняў па выкараненню ўсімі мыслімымі мерамі не толькі комунізма і марксізма, але нават дэмакратызма ў сваёй краіне, зноў стаіць перад найвялікшай комуністычнай небяспекай унутры краіны, з якой ён не здолен сам справіцца і вымушан шукаць замежнай дапамогі. Роўным чынам, італьянскі фашызм, пасля 14 год свайго панавання і пасля падняцца краіны да ранга імперыі, апынуўся перад тварам комуністычнай небяспекі, перамагчы якую ён можа толькі разам з германскім і японскім фашызмам. Японскі ўрад, які вёў нястомную барацьбу па выкараненню «шкодных думак» у краіне, не дасягнуў сваёй мэты і вымушан клікаць сабе на дапамогу замежную паліцыю. Выходзіць, як-быццам, што якраз фашысцкія краіны ахвачаны панікай перад тварам пераможнага росту комунізма ў іх. Не менш смехатворны і мэты, якія, нібыта, ставяць сабе гэтыя пагадненні і якія могуць заключацца толькі ў наступным. Японскі ўрад абавязваецца, мабыць, своечасова паведамляць германскі ў выпадку рашэння японскага комуніста шукаць прытулку ў свабоднай Германіі і наадварот. У выпадку недахвату месца для комуніста ў германскім канцэнтрацыйным лагеры ці турме, японскі і італьянскі ўрады абавязваюцца, як відаць, знайсці для яго жылплошчу ў сваіх турмах і лагерах **(смех)** і наадварот.

Трэба думаць, што высокія дагаварваючыяся бакі абавязаліся таксама пазычаць адзін другому нумары «Коммунистического Интернационала» і т. п. выданні, або, што яны, можа быць, на асновах калектыўнай творчасці створаць газету, якая павінна будзе даказваць перавагі фашысцкіх ідэй перад комуністычнымі. Цяжка ўявіць сабе, якія іншыя практычныя мэты могуць мець гэтыя своеасаблівыя міжнародныя трактаты.

Нядзіва, што мяркуючы па водгуках прэсы, паведамленні аб гэтых трактатах ва ўсіх нефашысцкіх краінах сустрэты з цяжка стрымліваемым ветлівым рогатам. Людзі кампетэнтныя адмаўляюцца верыць, што для складання апублікаваных двух куцых артыкулаў япона-германскага пагаднення неабходна было весці перагаворы на

(Працяг прамовы тав. М. М. Літвінава гл. на 4 стар.).

ПРАМОВА НАРОДНАГА КАМІСАРА ПА ЗАМЕЖНЫХ СПРАВАХ тав. М. М. ЛІТВІНАВА

(Працяг. Пачатак прамовы гл. на 3 стар.)

працягу 15 месяцаў, што весці гэтыя перагаворы трэба было даручыць абавязкова з японскага боку ваеннаму генералу, а з германскага — звышдыпламату, і што гэтыя перагаворы павінны былі весціся ў абстаноўцы надзвычайнай сакрэтнасці, тайна нават ад германскай і японскай афіцыяльнай дыпламатыі.

Нядзіва, што робяцца дапушчэнні, што японa-германскае пагадненне напісана асобым кодам, на якім антыкомунізм азначае зусім не тое, што пішацца ў слоўніках і што людзі па-рознаму расшыфроўваюць гэты код. Японская ваеншчына ў Манчжурыі, напрыклад, па-свойму зразумела код і, парушыўшы панаваўшае на працягу значнага часу на совецка-манчжурскай граніцы зацішша, на працягу двух сутак зрабіла два налёты на совецкую тэрыторыю з даволі значнымі сіламі.

Яна не ўлічыла, што берлінскае пагадненне зусім не перашкодзіць чырвонасцяжнай Далёкаўсходняй арміі даць ёй той-жа адказ, што яна давала і раней на падобныя налёты. **(Авацыя ўсёй залы. Усе ўстаюць. Воклічы: «Няхай жыве Далёкаўсходняя Чырвоная Армія! «Ура!» «Няхай жыве тав. Блюхер!»).** Яна, будзем думаць, уцямілa гэта, калі пасля налётаў палічыла колькасць увезеных ёю раненых і застаўленых на совецкай тэрыторыі трупаў і прадметаў ўзбраення. Мы спадзяемся, што наперакор берлінскаму пагадненню, японская ваеншчына ў Манчжурыі не забудзе перакавальнай просьбы Далёкаўсходняй арміі «для своих прогулок подальше выбрать закоулок» **(смех, апладысменты).**

Што датычыць апублікаванага японa-германскага пагаднення, то я рэкамендавау-бы не дашукавацца ў ім сэнсу, бо пагадненне гэта сапраўды не мае ніякага сэнсу з той простай прычыны, што яно з'яўляецца толькі прыкрыццём для іншага пагаднення, якое адначасова абмяркоўвалася і было парафіравана, а мабыць і падпісана, і якое апублікавана не было і агалашэнню не падлягае.

Я сцвярджаю, з усведамленнем усёй адказнасці маіх слоў, што іменна выпрацоўцы тэтага сакрэтнага дакумента, у якім слова комунізм нават не ўпамінаецца, былі прысвечаны 15-месячныя перагаворы японскага ваеннага аташэ з германскім звышдыпламатам.

Агрэсіўны характар нядаўна заключаных пагадненняў выцякае ўжо з таго, што ў ім прымаюць удзел тры дзяржавы, вышаўшыя з Лігі нацый. Праўда, Італія фармальна яшчэ прымае ўдзел у Лізе нацый, але яе ўдзел заключаецца ў тым, што, як нап Мусаліні нядаўна сам публічна заявіў, ён прызна жадае хутчэйшай яе смерці. Усе тры дзяржавы вядомы сваёй агрэсіўнасцю і замахамі на чужыя тэрыторыі, змагаюцца з прынцыпамі калектыўнай безапаснасці і непадзельнасці міру. Ужо гэта адно прыдае злавесны характар гэтым пагадненням і ўказвае на пагрозу, якую яны складаюць усеагульнаму міру, безапаснасці і інтарэсам многіх краін.

Актыўнасць фашысцкіх краін за апошні час ускрыла, між іншым, усю двудушнасць і фальш некаторых іх палітычных, нібыта, праграмных заяў і лозунгаў. Германскі фашызм, напрыклад, сцвярджаў, што ён прынцыпова супроць усякіх міжнародных саюзаў і камбінацый, апрача пактаў аб ненападзе, і то толькі з пагранічнымі суседзямі. Ён заключыў пагадненне з Японіяй, якая адстаіць на дзесяткі тысяч кіламетраў і аддзелена ад яго некалькімі дзяржавамі, і зусім не аб ненападзе. Германскі фашызм кляўся ў сваёй прыхільнасці да прынцыпа лакалізацыі вайны. Пагадненне з Японіяй мае тэндэнцыю пашырыць вайну, узнікшую на адным кантыненце, па крайняй меры на два, калі не на больш кантынентаў. Італьянскі фашызм заяўляў пасля абісінскай экспедыцыі, што яго тэрытарыяльныя апетыты поўнасцю задаволены і што ён з гэтага часу гатоў супрацоўнічаць у справе стабілізацыі міру, а цяпер ён уключыўся ў сістэму агрэсіўных пагадненняў. Не выйграе таксама рэпутацыя шчырасці японскага ўрада, запэўняўшага нас у сваім імкненні [illegible]

насць, а наяўнасць дзяржаў з урадамі, якія будуюць сваю знешнюю палітыку на празрэнні да міру, на прынцыпах агрэсіі і драпежніцтва і якія імкнуцца захваціць усё, што дрэнна ляжыць. Нас гэта, аднак, не палохае таму, што ў нас няма нічога, што дрэнна ляжала-б **(апладысменты).**

Пад найбольшай пагрозай апынуліся іншыя дзяржавы, іншыя ўладанні. Наша безапаснасць не залежыць ад папяровых дакументаў і ад знешне-палітычных камбінацый.

Совецкі Саюз даволі моцны сам па сабе. Ён моцны спаянасцю, сцэпкай і наладжанасцю ўсіх яго частак, і гэта моцнасць яшчэ больш павялічыцца, калі ён будзе змацаван новым вылатным цэментам, які прадстаўляе сабой прымаемая нашым З'ездам новая Канстытуцыя.

Совецкі Саюз моцны адзінствам імкненняў усіх народаў, якія яго насяляюць, і адзінствам адзінай мэты, якая іх натхняе.

Ён моцны сваім сапраўдным дэмакратызмам.

Ён моцны няспынна ўзрастаючым духам дзейснага патрыятызма ўсяго яго насельніцтва.

Ён моцны велізарным спачуваннем і любоўю да яго мільёнаў і дзесяткаў мільёнаў працоўных за яго межамі.

Ён моцны цэнтралізаванасцю ўрадавай улады і аўтарытэтам кіруючай комуністычнай партыі **(апладысменты).**

Ён моцны сваімі стаханаўцамі, сваімі героямі-лётчыкамі і рэкардсменамі ва ўсіх галінах спорту.

Ён моцны бязмежнай адданасцю дзяржаве і яе ідэалам шматлікага комсамола і ахвачанага энтузіязмам усяго падрастаючага пакалення.

Ён моцны сваімі бязмежнымі прыроднымі багаццямі, няспынным уздымам і магутнасцю сваёй гіганцкай прамысловасці.

Ён моцны калгаснымі формамі земляробства.

Ён моцны ўсведамленнем сваёй сілы і непераможнасці **(апладысменты).**

Ён моцны, нарэшце, сваёй слаўнай Чырвонай Арміяй і Чырвоным флотам на чале з усімі любімым палкаводцам тав. Варашылавым. **(Бурныя апладысменты. Усе ўстаюць і наладжваюць гарачую авацыю тав. Варашылаву. Магутнае «ўра» перакатваецца па зале).**

Мы ўпэўнены, што калі наступіць дзень, калі наша армія і флот вымушаны будуць выступіць на абарону радзімы, то ваеннае стаханаўства, памножанае на нараджаемы ў такіх выпадках энтузіязм, пакажа свету нечуваны ў гісторыі ўсіх часоў і народаў прыклад беззаветнай храбрасці, геройства, багатырства і большэвіцкага ўмення ваяваць **(апладысменты).**

Я ўпэўнен, і вы ўсе, таварышы, упэўнены ў тым, што наш Совецкі Саюз будзе стаяць і горда высіцца, як непрыступная крэпасць, аб якую разаб'юцца мутныя хвалі шалеючага фашысцкага мора **(бурныя апладысменты).** Гэта ўпэўненасць яшчэ больш умацоўваецца ў нас ад усведамлення таго, што кіраўніцтва гэтай крэпасцю і яе ключы знаходзяцца ў руках такога каменданта, як наш слаўны, вялікі правадыр таварыш Сталін. **(Бурныя, доўгія апладысменты. Усе ўстаюць. Бура апладысментаў, поўныя захаплення воклічы: «Ура!», «Няхай жыве правадыр народаў Вялікі Сталін!»).**

У абедзены перапынак у сталовай менскай галантарэйнай фабрыкі імя Куйбышава рабочыя арганізавалі калектыўную чытку даклада таварыша СТАЛІНА на Надзвычайным VIII Усесаюзным З'ездзе Советаў. НА ЗДЫМКУ: рабочыя за чыткай газеты.

Фото Каплінскага.

КРАІНА АБМЯРКОЎВАЕ ДАКЛАД тав. СТАЛІНА

ДАКЛАД ТАВАРЫША СТАЛІНА—У ШЫРОКІЯ МАСЫ

— Як прайшло па вашаму раёну слуханне па радыё даклада таварыша **Сталіна** аб праекце Канстытуцыі СССР?

— Як арганізуецца вывучэнне даклада на прадпрыемствах, у калгасах, соўгасах, сельсоветах?

З такімі пытаннямі звярнуўся па тэлефону наш супрацоўнік да сакратароў магілеўскага, асіповіцкага і смалявіцкага райкомаў КП(б)Б.

— Дзень адкрыцця Надзвычайнага VIII Усесаюзнага З'езда Советаў ператварыўся ў сапраўднае народнае свята, — сказаў сакратар магілеўскага РК КП(б)Б тав. **Клімчук.** Даклад таварыша Сталіна аб праекце Канстытуцыі СССР слухала звыш 35.000 чалавек. У клубах, на прадпрыемствах, у школах — усюды, дзе толькі ёсць радыёўстаноўкі, дзесяткі і сотні людзей з напружанай увагай лавілі кожнае слова вялікага правадыра народаў.

Бюро райкома КП(б)Б вынесла пастанову аб правядзенні з 28 лістапада па 5 снежня ў горадзе і з 29 лістапада па 6 снежня па вёсцы партыйна-профсаюзнага дня, прысвечанага вывучэнню даклада таварыша Сталіна. Мы вылучылі дакладчыкаў для ўсіх сходаў. 200 чалавек прапагандыстаў і раённага актыва выязджаюць у сельсоветы для арганізацыі на месцах вывучэння даклада таварыша Сталіна.

Сакратар асіповіцкага РК КП(б)Б тав. **Фельдман** паведаміў, што слуханне даклада таварыша Сталіна па раёну прайшло з велізарным уздымам. У 70 пунктах слухалі даклад звыш 5.000 чалавек. У Ясеньскім і Ліпеньскім сельсоветах многія калгаснікі ездзілі за 10—12 кіламетраў да радыёвузлоў, каб лепш пачуць даклад.

Райком КП(б)Б камандыруе ў сельсоветы 50 чалавек партыйнага актыва для арганізацыі вывучэння даклада таварыша Сталіна ў калгасах, соўгасах і на прадпрыемствах.

— Усе прапагандысцкія сілы нашага раёна,—заявіў сакратар смалявіцкага РК КП(б)Б тав. **Гутман,** — мабілізуюцца зараз на арганізацыю вывучэння гістарычнага дакумента — даклада таварыша Сталіна на Надзвычайным VIII З'ездзе Советаў. З трох сельсоветаў — Кляніцкага, Брылеўскага і Жодзінскага паведамілі, што даклад таварыша Сталіна калектыўна чыталі ў калгасных брыгадах. Калгаснікі бяруць на сябе канкрэтныя самаабавязацельствы па хутчэйшаму завяршэнню ўсіх сельскагаспадарчых работ.

697 ПРОЦ. НОРМЫ

ВІЦЕБСК. **(Кар. «Звязды»).** Натхнёны дакладам таварыша Сталіна, машыніст-ордэнаносец віцебскага дэпо тав. Зіновіч 27 лістапада паказаў выдатны рэкорд па вядзенню састава з вялікім грузам. На сваім паравозе Ф-Д ён прывёз са станцыі Рудня ў Віцебск таварны поезд № 1060 у 234 асі грузам у 3743 тоны, маючы ў шляху 11 мінут нагону.

Высокія ўзоры работы паказваюць таксама стаханаўцы і ўдарнікі дэпо Віцебск. На заўтра, 26 лістапада, стаханавец, токар тав. Паліцыян Александр на сваім працэсе — точка дэталяў для паранагравацеля — выканаў сваю новую норму на 697,7 проц. Другі стаханавец-токар дэпо тав. Стальмакоў работу па абточцы дэталяў да паравозаў, якую паложана было па новай норме зрабіць за 17 гадзін, выканаў за 7 гадзін, токар Хацін выканаў сваю норму на 255,6 проц., токар Сямёнаў — на 214 проц., а строгальшчык дэпо т. Гурскі — на 226 проц.

Арк. ЗАРУБЕЖНЫ.

СПРАВАЙ АДКАЗВАЮЦЬ НА ДАКЛАД ПРАВАДЫРА

Ва ўсіх цэхах завода імя Молатава пачалося абмяркоўванне даклада таварыша Сталіна. 27 лістапада адбыўся адкрыты партыйны сход, прысвечаны дакладу таварыша Сталіна. У часе чытання разгарнуліся ажыўленыя спрэчкі. Стаханаўцы Каралёў, Нехведовіч, Лучкоўскі заявілі: даклад таварыша Сталіна натхняе на лепшую работу, мы ў штодзеннай рабоце справай адкажам на прамову правадыра. Стаханавец Каралёў, працуючы на аддзелцы крэслаў, у апошнія дні пачаў выконваць норму на 170 проц. Стаханавец Нехведовіч — на 160 проц., Лучкоўскі — на 170 проц.

Партком завода вылучыў 16 агітатараў, якія прымацаваны да цэхаў і інтэрнатаў для дапамогі ў вывучэнні даклада таварыша Сталіна. 28 лістапада па ўсёй партыйнай сетцы пачалі вывучаць даклад.

ФРЫД.

Ваенна-фашысцкі мяцеж у Іспаніі

БАІ ЗА МАДРЫД

ЯРАСНЫЯ АТАКІ МЯЦЕЖНІКАЎ АДБІТЫ

ПАРЫЖ (сталіца Францыі), 29 лістапада. (БЕЛТА). Як паведамляюць з Мадрыда, у сектары Універсітэцкага гарадка (на паўночным захадзе Мадрыда) адбіта ярасная атака мяцежнікаў.

Учора ўрадавыя войскі атакавалі вёскі Сіемпо Су Элос, Хетафе і Вільявердэ (на поўдзень ад Мадрыда) і занялі новыя пазіцыі. Мяцежнікі панеслі цяжкія страты. Ноччу адбіта атака мяцежнікаў паміж Энтрэвіас і Вільявердэ (на поўдзень ад Мадрыда), пасля чаго рэспубліканцы перайшлі ў контрнаступленне. Самалёты мяцежнікаў двойчы зрабілі палёты на Мадрыд, скінуўшы шмат бомб. Разбураны два будынкі, ёсць афяры.

***

ЛОНДАН (сталіца Англіі), 29 лістапада. (БЕЛТА). Як перадаюць з Мадрыда ваеннае міністэрства ўчора позна ўвечары апублікавала паведамленне, у якім гаворыцца, што ў раёне ракі Тахо (на паўднёвы захад ад Мадрыда) урадавыя войскі прадаўжалі энергічна наступаць. Дзеянні ўрадавых часцей унеслі паніку ў рады працінніка. У мадрыдскім раёне байцы ўрадавых войск паспяхова дзейнічалі супроць мяцежнікаў з дапамогай ручных гранат. Урадавая артылерыя рассеяла скапленні мяцежнікаў каля Французскага маста.

***

БАРСЕЛОНА (галоўны горад Каталонскай аўтаномнай вобласці), 28 лістапада. (БЕЛТА). У раёне Уэскі (арагонскі фронт) рэспубліканскія войскі нанеслі паражэнне мяцежнікам.

Паведамленне камітэта абароны Мадрыда

ПАРЫЖ, 28 лістапада. (БЕЛТА). У сёнешнім паведамленні камітэта абароны Мадрыда гаворыцца, што ў рэзультаце наступлення ў раёне Трубіі (на астурыйскім фронце) урадавыя войскі занялі Вальдупо Монтэсімеро і Вентанельяс і перарэзалі дарогу паміж Градо, дзе змяшчаецца штабкватэра мяцежнікаў, і Овіедо (галоўны горад Астурыі). Урадавыя войскі моцна бамбардыравалі Градо.

Мяцежнікі бамбардыравалі Картахену

ВАЛЕНСІЯ, 28 лістапада. (БЕЛТА). 26 лістапада ў 6 гадзін вечара самалёты мяцежнікаў на працягу трох гадзін бамбардыравалі горад Картахену (на ўсходнім узбярэжжы Іспаніі). Адна бомба папала ў шпіталь. Разбурана частка будынкаў, забіта шмат раненых байцоў. Запальваючымі бомбамі падпалены некаторыя будынкі. Затым самалёты мяцежнікаў папрабавалі бамбардыраваць аэрадромы Лос Алькасерэс і Ла Рыбера, але былі адагнаны рэспубліканскай зенітнай артылерыяй.

Расстрэл сына Кабальеро фашысцкімі мяцежнікамі

ВАЛЕНСІЯ, (горад на ўсходнім узбярэжжы Іспаніі). 27 лістапада. (БЕЛТА). Усе газеты публікуюць паведамленне аб расстрэле мяцежнікамі ў Сеговіі (горад на паўночным захадзе ад Мадрыда) сына прэм'ера і ваеннага міністра Іспаніі Кабальеро. Сын Кабальеро быў арыштован у якасці заложніка.

Газеты выражаюць спачуванне Кабальеро.

Бясчынствы іспанскіх мяцежнікаў не спыняюцца

Паводле атрыманых ТАСС ад Чорнаморскага параходства вестак, параход «Чубар» (аб затрыманні якога ТАСС паведамляў учора) 27 лістапада ў 21 гадзіну быў прыведзен у бухту Пальма на востраве Майорка.

Чорнаморскім параходствам атрыманы наступныя радыёграмы ад капітанаў параходаў «Минск» и «Днепрострой»:

Радыёграма капітана парахода «Минск»:

«26 лістапада ў 16 гадзін 49 мінут быў затрыман мяцежным крэйсерам і эсмінцам. Афіцэр з узброеным нарадам прыбыў на судно, праверыў дакументы, каманду, паведаміў магчымасць суправаджэння раніцой Майорку.

Пакідаючы судно, загадаў не паварачваць машыны, не карыстацца радыё, чакаць распараджэння.

У 18 гадзін атрымаў распараджэнне следваць па свайму прызначэнню.

Капітан Безайс».

Радыёграма капітана парахода «Днепрострой»:

«28 лістапада ў 11 гадзін на шырыні 36 градусаў (поўнач), даўжыні 5 градусаў 22 мінуты (захад) быў затрыман кананернай лодкай іспанскіх мяцежнікаў «Кановас дэль Кастыльо». Па праверцы грузу ў 12 гадзін адпушчан. Следую па прызначэнню.

Капітан Ершоў».

*

Як паведамілі ТАСС'у ў наркамаце знешняга гандлю, параход «Минск» ішоў з Ротэрдама (Галандыя) з грузам германскага вугалю ў 7.641 тону для Італіі ў Неапаль; параход «Днепрострой» ішоў з Гамбурга (германскі порт) у Батумі з транзітным грузам у 2.666 тон для Ірана.

ТАСС.

ВОДГУКІ НА ЯПОНА-ГЕРМАНСКАЕ ПАГАДНЕННЕ

ТОКІО (сталіца Японіі), 26 лістапада. (БЕЛТА). Увесь друк поўны матэрыялаў аб японa-германскім пагадненні. Большасць газет проста або ўскосна прызнае, што асноўная задача пагаднення заключаецца ва ўмацаванні пазіцыі Японіі супроць СССР, і што пагадненне дабіваецца аказання націску на СССР адначасова з захада і ўсхода.

Уплывовая газета «Ніці-ніці» ў сувязі з гэтым піша: «Знешне-палітычная мэта пагаднення заключаецца ў акружэнні СССР з усіх бакоў, каб даць магчымасць Японіі і Германіі павесці моцную палітыку супроць комуністычнай дзяржавы... Прадбачыцца, што СССР адкажа на гэта адпаведным чынам.

— Адносіны СССР да пагаднення, піша далей газета,—ужо знайшлі сваё выражэнне ў рашэнні Совецкага Саюза адкласці перагаворы аб пагранічнай праблеме і адмовіцца ад неадкладнага падпісання рыбалоўнай канвенцыі».

Паводле слоў японскага агенцтва «Домей цусін», міністр замежных спраў Японіі Арыта 25 лістапада ўвечары запрасіў брытанскага пасла і амерыканскага паверанага ў справах і паведаміў ім аб заключэнні пагаднення. Адначасова Арыта прапанаваў японскім паслам і пасланнікам за граніцай азнаёміць адпаведныя ўрады са зместам японa-германскага пагаднення і запэўніць іх у тым, што яно не накіравана ні супроць СССР, ні супроць іншых краін.

ДА ВЕДАМА ЧЫТАЧОЎ

Чарговы нумар «Звязды» замест 2 снежня выйдзе заўтра 1 снежня.

У ДОМЕ ПАРТАКТЫВА

У Доме партактыва Менгаркома КП(б)Б з 1 снежня адкрываецца выстаўка з нагляднымі дапаможнікамі аб жыцці і рэвалюцыйнай дзейнасці С. М. Кірава.

Выстаўка будзе змяшчацца ў партгабінеце Дома партактыва. Наведваць выстаўку можна з 10 гадзін раніцы да 9 гадзін вечара.

ПАВЕДАМЛЕННІ КПК

Ніжэйпералічаныя ў спісе выключаныя з партыі ў перыяд праверкі партдакументаў былыя члены і кандыдаты партыі выклікаюцца ў г. Менск на Выязную тройку Партколегіі Камісіі Партыйнага Кантроля пры ЦК ВКП(б) на 3 снежня к 10 гадзінам раніцы ў памяшканне КПК (Чырвонаармейская, 16, 3 паверх).

Выключаныя па партарганізацыях:

Варанкоў К. К. (Дрыса), Драздоў Р. Я., Ляонаў Т. К., Пастушэнка Т. А. (Даманавічы), Русан В. Д., Фіала О. В. (Дзяржынск), Дубадзел Д. Т., Ткач М. Е., Сідарэнка А. Е. (Ельск), Кузьмінскі М. Н. (Журавічы), Грышкоў С. Д., Карызна В. В., Лавецкі Ф. В., Мысліўчык М. Я., Хромаў І. Л. (Жлобінская чыгунка), Гельфанд А. Г., Кашнікові С. З., Новік Г. Г., Новікаў С. Г. (Чырвоная Слабада), Цільkоўская М., Фрыдкіна К. Л. (Камарын), Науменка К. А. (Касцюковічы), Гуц Т. Я., Маркоўскі І. Я. (Клічаў), Бісоўка З. І. (Клімавічы), Барэдаў К. Е., Макарэнка М. М. (Карма), Петрачэнка Ф. Б. (Чырвонаполле), Драздоў М. А., Пятрова А. П., Салонінкін А. А. (Круглае), Расіцкі (Крупкі), Вітолін Ж. Я. (Лёзна), Еўсеенка С. Д. (Лоеў), Фінкель М. Л. (Лельчыцы), Вежын І. І., Цэліцын І. М. (Лагойск), Савіцкі І. А., Тамашэвіч М. А., Фінкель В. С., Ярашэвіч С. Л. (Мозыр), Злацін Л. А., Корсакаў А. А., Кароткін Д. В., Качан І. Л., Курыленка О. М., Хейман М. Л. (Магілеў).

Выклікаюцца на 4 снежня к 10 гадзінам раніцы выключаныя па партарганізацыях:

Навіцкі І. І., Шведаў І. К. (Мсціслаўль), Путнін Н. І. (Магілеўская чыгунка), Афанасьева С. А., Гурэвіч М. А., Гершатар Я. І., Марцінкевіч Л. Н., Мілівер Э. М., Пікула С. Г., Шашко В. В. (Менск), Латышэў Н. С. (Орша), Бабічаў Н. К. (Асіповічы), Максімюк К. П. (Парычы), Саладухін Д. П. (Прапойск), Язубчык С. А. (Пухавічы), Маркаў І. Р., Огурцоў К. В. (Полацк), Васючэнка М. Г. (Рагачоў), Русенка П. Ф. (Смалявічы), Дворкін Г. Х., Пракулевіч В. А. (Смілавічы), Гольдберг С. Е., Гаварушка А. Р., Дуля М. Г., Дубовіч В. С., Клішэвіч М. П., Новік Е. Я. (Старобін), Барадач І. С., Гайдук В. Д. (Талочын), Латышаў У. С., Халадзенка Б. Е., Дубаўцоў С. П. (Церахоўка), Баламуцін А. Ф., Кулічынскі І. Н. (Ушачы), Фрэнклах М. Д. (Узда), Грабянкоў Ф. М. (Хоцімск), Карзон П. Ф. (Халопенічы), Бейлінсон Ф. Г. (Хойнікі), Апанасенка Г. П., Дубіцкі Ф. Г., Кейзер І. А., Позняк І. І., Піваварaў П. Т. (Чашнікі), Хмяльніцкі Н. І. (Чэрвень), Гваздзёва Е. В. (Шклоў).

КПК пры ЦК ВКП(б) па Беларусі.

Тэатры і кіно

БЕЛДЗЯРЖТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА
Сёння, 30 лістапада,
КАНЕК-ГАРБУНОК
Абанементы несапраўдны.

Дзяржаўны яўрэйскі тэатр БССР
Сёння, 30 лістапада, Абанемент № 17
ВОРАГ

Гукавы кінатэатр «ЧЫРВОНАЯ ЗОРКА»
ШЧАСЛІВАЕ ЖЫЦЦЕ

Дзіцячы гукавы кінатэатр
РАДЗІМА КЛІЧА

Гукавы кінатэатр «ПРОЛЕТАРЫЙ»
1) МАЛАДОСЦЬ 2) СВЯТО ДЖЫГІТА 3) УКРАІНСКІЯ ПЕСНІ

Гукавы кінатэатр «ІНТЭРНАЦЫЯНАЛ»
Дзяўчына спяшаецца на спатканне

Гукавы кінатэатр «СПАРТАК»
Адноўчы летам

ДЗЯРЖАЎНЫ ЯЎРЭЙСКІ ТЭАТР БССР
АНОНС! ПРЭМ'ЕРА!
ТРАКЦІРШЧЫЦА

МЕНСКАЯ КАНТОРА БЕЛПРАМГАНДЛЯ
30 лістапада
АДКРЫВАЕ
новы паказальны
АБУТКОВЫ магазін № 11
па Ленінскай, № 4
супроць гасцініцы «Еўропа»
У МАГАЗІНЕ МАЕЦЦА У ВЯЛІКІМ ВЫБАРЫ
СТАНДАРТНЫ, МАДЭЛЬНЫ і асобага заказу
АБУТАК
МУЖЧЫНСКІ, ЖАНОЧЫ, ДЗІЦЯЧЫ
розных колераў, фасонаў

МЕНСКІ САЮЗУНІВЕРМАГ „ГУМ"
У ложкавую секцыю менскага саюзунівермага
ПАСТУПІЎ У ПРОДАЖ
ВЯЛІКІ ВЫБАР
МЕТАЛІЧНЫХ
ЛОЖКАЎ
дарослых і дзіцячых
(нікеляваныя і без нікеля).
Таксама ёсць
вялікі выбар
МАТРАЦАЎ

ІНСТЫТУТ МАСАВАГА ЗАВОЧНАГА НАВУЧАННЯ ПАРТАКТЫВА ПРЫ ЦК КП(б)Б

СЛУХАЙЦЕ РАДЫЕЛЕКЦЫІ ЗАВОЧНАЙ ПАРТВУЧОБЫ Ў СНЕЖНІ 1936 г. ПРАЗ МЕНСКУЮ РАДЫЕСТАНЦЫЮ РВ-10

ЧАС ПЕРАДАЧЫ: штодзенна (апрача 6, 12, 18, 24, 30) з 19 г. 30 м. да 20 г. 30 м. Курс гісторыі ВКП(б) па павышанаму ўзроўню перадаецца днём з 13 г. 00 м. да 14 г. 00 м.

ГІСТОРЫЯ ВКП(б)

Папулярны курс.

3/XII — Партыя большэвікоў у рэвалюцыі 1905—1907 гг. (лекцыя першая).
4/XII — Партыя большэвікоў у рэвалюцыі 1905—1907 гг. (лекцыя другая).
19/XII — Партыя большэвікоў у гады рэакцыі (1907—1910 гг.).
23/XII — Партыя большэвікоў у гады новага рэвалюцыйнага ўздыму.

ГІСТОРЫЯ ВКП(б)

Павышаны курс.

Час перадачы з 19 г. 30 м. да 20 г. 30 м.
10, 15, 20 — III з'езд партыі і асноўныя пытанні большэвіцкай стратэгіі і тактыкі ў рэвалюцыі 1905 г.

ДЗЕННЫЯ ПЕРАДАЧЫ

Час перадачы з 13 г. да 14 г.
10, 15, 20-га — Рэвалюцыйны рух у Расіі напярэдадні рэвалюцыі 1905 г.
11, 16, 21-га — Большэвіцкая партыя на шляху да ўзброенага паўстання (лекцыя 1-я).
12, 17, 22-га — Большэвіцкая партыя на шляху да ўзброенага паўстання (лекцыя 2-я).

ГІСТОРЫЯ СССР.

1/XII — Татары і іх панаванне ва Усходняй Еўропе.
2/XII — Утварэнне Маскоўскай дзяржавы.
11/XII — Літоўская дзяржава XIII—XV стагоддзяў.
21/XII — Маскоўская дзяржава XVI стагоддзя.

ЛЕНІНІЗМ

14/XII — Прадпасылкі і рухаючыя сілы пролетарскай рэвалюцыі.
28/XII — Вучэнне Леніна—Сталіна аб перамозе соцыялізма ў адной краіне.

ПАЛІТЫЧНАЯ ЭКАНОМІЯ

16/XII — Узнікненне простай таварнай гаспадаркі і закон яе руху.
17/XII — Узнікненне грошай, іх сутнасць і функцыі.
22/XII — Першапачатковае накапленне капітала.
26/XII — Дадатковая вартасць — сутнасць капіталістычнай эксплаатацыі.

ЛЕКЦЫІ ДА ВЫВУЧЭННЯ АСОБНЫХ ТВОРАЎ МАРКСА — ЭНГЕЛЬСА — ЛЕНІНА — СТАЛІНА

29/XII — Як вывучаць твор Леніна «Што рабіць».

ЛЕКЦЫІ ДЛЯ ЗАВОЧНІКАЎ КУРСАЎ ВЫТВОРЧАГА АКТЫВА КАЛГАСАЎ, СОЎГАСАЎ, МТС, ВЫВУЧАЮЧЫХ КНІГУ КАРПІНСКАГА «ГУТАРКІ АБ ЛЕНІНІЗМЕ».

25/XII — Зрабіць усе калгасы большэвіцкімі, а ўсіх калгаснікаў заможнымі.

ПЫТАННІ СОЦЫЯЛІСТЫЧНАЙ СЕЛЬСКАЙ ГАСПАДАРКІ

5/XII — Калгасны шлях — шлях соцыялізма.
13/XII — Хаванне насення ў калгасах.
27/XII — Як перадавікі жывёлагадоўлі і конегадоўлі выконваюць дадзеныя імі абавязацельствы т. Сталіну.

ПЫТАННІ СТАТУТА ВКП(б) 9 СНЕЖНЯ

ПЫТАННІ БЯГУЧАЙ ПАЛІТЫКІ 7 СНЕЖНЯ

РЭЗЕРВ — 8 і 31 СНЕЖНЯ.

ТАВАРЫШЫ ЗАВОЧНІКІ І РАДЫЕСЛУХАЧЫ!

Даведкі адносна партвучобы па радыё, а таксама па ўсіх пытаннях завочнай партвучобы можна атрымаць ў райкомах КП(б)Б, у інструктароў па завочнаму партнавучанню, або непасрэдна ў інстытуце пры ЦК КП(б)Б.

Пытанні, якія ўзнікаюць у сувязі з праслуханай Вамі лекцыяй і прапрацоўкай вучэбнай літаратуры, а таксама водгукі і заўвагі аб лекцыях накіроўвайце па адрасу:

г. Менск, вул. Карла Маркса, 47/30, БІМЗО.

ДЫРЭКЦЫЯ ІНСТЫТУТА.

Уп. Галоўлітбела № К-645.

Друкарня газеты «Звязда», Менск, Савецкая, 63.

Адказны рэдактар Д. В. ЮРКОЎ.

К., С.